Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIV. CELOVEC, PETEK, 26. OKTOBER 1979 ŠTEV. 43 (1940)

Poklonili smo se junakom

ki so v boju proti fašizmu darovali življenje za srečo nas in bodočih rodov

Več sto ljudi se je zbralo minulo nedeljo na Vrhu pri Cimpercu nad Pliberkom na spominski svečanosti, ki jo je priredila Zveza koroških partizanov. Zgrnili so se okoli spomenika, postavljenega v čast in spomin članom Domnove čete, ki so jih nacisti pred petintridesetimi leti zverinsko pobili pri Apovniku na Koroškem — spomenika, ki je bil postavljen leta 1972, pa so ga pred tremi leti zločinsko razstrelili „neznani storilci" in ga je morala Zveza koroških partizanov lani ponovno postaviti.

Med udeleženci nedeljske svečanosti, ki je bila posvečena 35-letnici umora Domnove čete, hkrati pa potekala tudi kot letošnja osrednja počastitev ob Dnevu mrtvih, so bili generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec s člani generalnega konzulata, pliberški župan Franc Mikusch in drugi člani mestnega sveta in občinskega odbora, delegacije republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije pod vodstvom sekretarja Marjana Lenarčiča ter zastopniki borcev iz obmejnih občin, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc ter predstavniki krajevnih organizacij in ustanov. Posebno številno pa so bili zastopani bivši partizani, preživeli soborci padlih junakov, ki počivajo na štiridesetih pokopališčih širom južne Koroške ter nas in vso javnost nenehno spominjajo na veliki krvni davek, ki smo ga plačali koroški Slovenci v borbi proti fašizmu — za mir, svobodo in pravične odnose med narodi.

V smislu tega opomina sta udeležencem svečanosti spregovorila predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper ter preživeli član Domnove čete Jurij Bojanovič iz Vojnika. Oba sta spomnila na pomembno internacionalistično nalogo Domnove kurirske čete, ki je navezala in vzdrževala stike med slovenskimi partizani ter nemško govorečimi antifašisti na področju Svinške planine. Poudarila sta, da gojitev tradicij protifašistične narodnoosvobodilne borbe tudi danes pomeni boj za mir, za demokracijo in za naredek (izvajanja obeh govornikov objavljamo na 2. strani — op. ured.).

Ob prepevanju žalostinke „Žrtvam", ki jo je zapel moški zbor iz Podjune pod vodstvom Foltija Hartmana, so predstavniki generalnega konzulata, Zveze koroških partizanov in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, krajevnih društev ter borčevskih organizacij iz Slovenije položili ob spomeniku vence kot viden izraz spoštovanja in zahvale, ki smo jo dolžni vsem padlim borcem proti fašizmu, nepozabnim junakom, ki so darovali svoje življenje za srečo nas in bodočih rodov.

Borcem, ki so izkrvaveli v boju proti fašizmu, pa se bomo poklonili tudi ob bližnjem Dnevu mrtvih, ko se bomo zbirali na pokopališčih, kjer počiva nad 500 padlih partizanov. Njihova grobišča od Šmohora do Pliberka in od Železne Kaple do Svinca-Ebersteina nam morajo biti sveta, kajti njim in njihovi žrtvi se imamo zahvaliti, da danes lahko živimo v svobodi in miru.

JUGOSLOVANSKI ZUNANJI MINISTER V AVSTRIJI:

Pozitivna ocena obiska

vendar bodo šele dejanja pokazala, kako iskrene so bile izjave in obljube

„Obe strani sta poudarili pozitivno vlogo narodnostnih manjšin kot dejavnika, ki zbližuje narode z obeh strani meje, in kot mostu krepitve medsebojnega razumevanja in dobrih sosedskih odnosov med obema državama. Podčrtali sta pomen vsestranskega razvoja slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji kot pogoja za ohranitev njune narodnostne identitete. Avstrijska stran je potrdila svojo pripravljenost, da izpolni vse obveznosti iz državne pogodbe in druge obveznosti iz mednarodnega prava. Storila bo vse, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji, in bo zajamčila spoštovanje njunih jezikov in narodnostnih značilnosti, razvoja njune kulture, prosvete in gospodarskega položaja. Obe strani sta se strinjali, da je dialog in sodelovanje med avstrijsko zvezno vlado in organizacijami slovenske in hrvaške narodnostne manjšine najboljša pot za urejanje vseh vprašanj, ki se tičejo njunega položaja in pravic."

Tako se v skupnem uradnem sporočilu, ki je bilo objavljeno ob zaključku štiridnevnega obiska zveznega sekretarja za zunanje zadeve SFRJ Josipa Vrhovca na Dunaju, glasi tisti del, ki se nanaša na manjšinsko vprašanje. Iz tega sporočila je razvidno, da je prav manjšinsko vprašanje igralo zelo važno vlogo pri celotnem obisku in vseh razgovorih, ki so se odvijali med obiskom. Ob vseh teh priložnostih je bilo namreč nedvoumno povedano, da je reševanje manjšinskega vprašanja merilo demokratičnosti posamezne države; prav tako jasno pa je bilo tudi poudarjeno, da je od reševanja manjšinskih vprašanj odvisna raven in intenzivnost razvoja vsestranskih odnosov med obema državama.

Te ugotovitve veljajo za pogovore, ki sta jih med obiskom vodila oba zunanja ministra Pahr in Vrhovec. Isto velja za pogovor, ki ga je imel Vrhovec z zveznim predsednikom Kirchschlägerjem; in velja še posebej za pogovor, ki ga je imel Vrhovec z zveznim kancelerjem Kreiskym, kjer so ponovno insistirali, da je reševanje manjšinskih vprašanj eden izmed pomembnih dejavnikov razvijanja meddržavnega sodelovanja, zbliževanja in zaupanja.

Iz vsega tega izhaja, da sta obe strani — torej ne le Jugoslavija, ampak tudi Avstrija — ugotovili in priznali, da sedanja ureditev v obliki zakona o narodnih skupinah in njegovih izvedbenih odredb ne predstavlja izpolnitve tozadevnih obveznosti iz državne pogodbe (in na tem dejstvu niti deželni glavar Wagner ne more ničesar spremeniti, naj še tako trmasto vztraja pri neresnični trditvi!). Le tako je tudi mogoče razumeti izrecno poudarjeno pripravljenost Avstrije, da izpolni vse obveznosti iz državne pogodbe in drugih mednarodnih dokumentov.

V tem smislu potek in vsebino avstrijsko-jugoslovanskih pogovorov pozdravljamo tudi koroški Slovenci, saj vidimo v tem ponovno potrditev pravilnosti našega stališča, ki smo ga vedno zastopali: da Avstrija svojih obveznosti iz državne pogodbe še ni izpolnila; da mora biti izvedba člena 7 takšna, da bo manjšini v korist in ne v škodo, kot je to s sedanjo ureditvijo, ki je zato za prizadeto manjšino povsem nesprejemljiva; da se morajo manjšinska vprašanja reševati v sodelovanju in sporazumno s prizadeto manjšino, ne pa mimo nje in proti njenim upravičenim pomislekom.

Posebej na ta stališča je Vrhovec še posebej opozoril tudi na zaključni tiskovni konferenci, kjer je ocenjeval svoje pogovore z avstrijskimi partnerji. Tudi ob tej priložnosti je izpolnjevanje avstrijske državne pogodbe dosledno postavljal v koncept celotnega sklopa meddržavnih odnosov. Naglasil je, da je demokratičnost vsake države mogoče ocenjevati predvsem na podlagi njenega odnosa do manjšin — ta odnos je takorekoč merilo njene demokratičnosti, hkrati pa je v tej zvezi izrazil prepričanje, da bo avstrijska družba znala preprečevati tudi pojave diskriminacije. Glede zakona o narodnih skupinah in posebej glede manjšinskih sosvetov je Vrhovec izrecno naglasil, da mora imeti manjšina vsekakor tehtne razloge, če ta zakon odklanja. Sicer pa je menil, da najbolj delikatnih vprašanj ni dobro reševati samo strogo pravniško, bolj smotrna je tu obravnava s širših političnih vidikov.

Med svojim obiskom na Dunaju je Vrhovec sprejel tudi predstavnike obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev ter vodstvo gradiščanskih Hrvatov. Na srečanju so zveznega sekretarja seznanili z aktualnim položajem slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji in izrazili zadovoljstvo, da je bilo pri avstrijsko-jugoslovanskih pogovorih odmerjeno manjšinsi problematiki tako široko in važno mesto. Poudarili so, da so tudi sami raje za demokratičen dialog kot za zaostrovanje stvari, seveda pa v nobenem primeru ne bodo mogli odstopati od svojih upravičenih zahtev. Če gre v zvezi z manjšinami za politiko malih korakov, pa mora vendarle vsak korak biti

(Dalje na 8. strani)

Srečanje Djuranovič-Kreisky

Med obiskom zveznega sekretarja za zunanje zadeve SFRJ Josipa Vrhovca prejšnji teden na Dunaju je bilo sporočeno, da se bosta ob slavnostni otvoritvi del na karavanškem predoru, ki je predvideno za 9. november letos, srečala predsednik zveznega izvršnega sveta SFRJ Veselin Djuranovič in avstrijski zvezni kancler dr. Bruno Kreisky.

Do nadaljnjih stikov med predstavniki obeh držav pa bo prišlo tudi na podlagi povabila, ki ga je med svojim obiskom na Dunaju izrekel Vrhovec, ko je avstrijskega zunanjega ministra dr. Willibalda Pahra povabil na uradni obisk v Jugoslavijo. V skupnem sporočilu je v tej zvezi rečeno, da je bilo vabilo sprejeto z zadovoljstvom.

Avstrijski državni praznik

se ne bi smel omejevati na izlete in pohode

Državni praznik, ki ga obhajamo v Avstriji 26. oktobra, nas spominja na važne dogodke v novejši zgodovini naše domovine: na dan, ko je republika Avstrija po letih nacistične tiranije, v katerih je bila zbrisana z zemljevida, ter po desetletju, ki je od osvoboditve izpod tega nasilja minilo v znamenju zasedbe s strani štirih velikih sil-osvoboditeljic, spet zaživela kot suverena in neodvisna država; hkrati pa tudi na dan, ko je zopetno pridobitev suverenosti obeležila s tem, da je proglasila trajno nevtralnost in s tem postala aktiven dejavnik evropske politike.

Dogodki so torej važni dovolj, da bi državnemu prazniku lahko dali tudi primerno vsebino in se praznovanje ne bi omejevalo bolj ali manj le na različne izlete in fit-pohode, kot se to dogaja že vrsto let. Cena, ki smo jo morali državljani Avstrije in so jo morali številni narodi Evrope plačati za osvoboditev izpod fašizma, je bila tako visoka, da danes ne bi smeli lahkomiselno zapravljati in ogrožati pridobitev, ki so bile odkupljene s trpljenjem številnih žrtev fašizma in priborjene s krvjo junaških borcev proti fašizmu. Državni praznik bi moral dobiti pomen in vsebino v tej smeri, da bi se sleherni državljan zavedal, da živi v državi, ki se ima za svojo obnovitev zahvaliti izključno le tistim protifašističnim silam, katere so se v času uzakonjene krivice združile v skupnem boju za zmago resnice in pravice, nikakor pa ne onim krogom, ki pod gesli o „nemški narodni skupnosti" in o „nemškem kulturnem krogu" še danes sanjajo svoje velikonemške sanje.

V državni pogodbi, ki je temelj avstrijske neodvisnosti in suverenosti, se je Avstrija med drugim obvezala, da bo izruvala seme nacizma in mu onemogočila poganjanje novih kali. V istem mednarodnem dokumentu pa je Avstrija prevzela določene obveznosti tudi napram tistim svojim državljanom, ki so pripadniki slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti. Ne ena ne druga obveznost Avstriji ni bila predpisana iz kakršnekoli muhavosti zmagovalcev, marveč dobro premišljeno na podlagi izkušenj: zaradi sodelovanja v vojni na strani nacistične Nemčije in zaradi manjšinske politike, ki se je od diskriminacije v prvi republiki stopnjevala v genocid za časa nacizma.

Tudi utrjevanje zavesti, da je prevzete obveznosti treba zvesto spoštovati in dosledno izpolniti, bi lahko primerno prispevalo k bogatenju vsebine državnega praznika. Hkrati pa bi s tem gradili temelje, na katerih bi se potem uspešno razvijalo plodno sožitje v duhu dejanske enakopravnosti in prijateljskega sodelovanja državljanov ne glede na narodnost ali jezik — v korist skupne domovine, ki ji velja današnji praznik!

Varčujmo za bodočnost naše mladine!

Širni svet je nad leto 1979 zapisal, da naj bi bilo leto otroka. Združeni narodi so sprožili vsestranske akcije, da bi obrnili pozornost in osredotočili skrb na otroke in njihove probleme. Jasno pa je, da morejo reševati le-te samo odrasli. Njim velja torej poziv po življenjskem prostoru, po zadostni hrani, po zavarovanju zdravja in strehe, po ustvaritvi možnosti za izobrazbo in razvoj otrok, po njihovi zaščiti pred mnogimi nevarnostmi za mlado življenje.

V letu otroka naj nas tudi poziv k varčevanju posebno opominja na našo dolžnost, da kot starši in odrasli vsestransko zavarujemo sedanjost naših otrok. Da je zanje zadovoljiva, da jim omogoča pravilni telesni in duševni razvoj, da jim daje osrečujočo zavetje družine in postopni razmah samostojne osebnosti, zahteva dandanes od staršev in vseh odraslih mnogo doprinosa. Le malo jih je, ki bi ga zmogli zgolj s skrbno pozornostjo do potreb svojih otrok. Večjidel zahteva skrb za otroke žrtev staršev in odraslih, odpovedovanje mnogim ugodnostim in dobrinam, ki bi si jih sicer lahko privoščili: Varčevanje.

Prava skrb za otroka pa ne velja samo njegovi sedanjosti, marveč tudi njegovi bodočnosti. Največkrat še posebno njej. Naravno je, da se skrbimo, kaj bo z našimi otroci, ko nas ne bo več in jim ne bomo več stali ob strani. Razumljiva je želja skrbnih staršev, naj bi njihovim otrokom bilo lažje in boljše, naj bi imeli bogatejše možnosti izbire poklica in pogojev življenja, naj bi si lahko privoščili več neodvisnosti in prostora za lastno odločanje, naj bi bilo več sonca in veselja v njihovem življenju... Vsaj delnemu uresničevanju vseh teh in mnogih nadaljnjih želja služi odpovedovanje lastnim željam in celo potrebam staršev in odraslih, če varčujejo.

Gotovo je varčevanje za vsakršne pametne namene, kakor od nekdaj, koristno in priporočljivo. Pretežni del naših delovnih ljudi pa je vajen in ga dnevno prakticira za določene lastne in potrebe družine iz notranje potrebe. Z varčevanjem si osvajamo radovoljivejšo osebno usodo, boljše izhodišče za koristne odločitve v družbi, varnejšo bazo za obstoj tudi v tških dneh. Varčevanje s temi splošnimi cilji je neobhodno in še kako pravilno.

Varčevanje za bodočnost naših otrok pa je varčevanje na in za boljšo bodočnost. Zato naj bo bolj premišljeno, bolj načrtno. Prilagojeno naj bo starosti otroka in njegovim predvidljivim potrebam: Hranilna knjižica novorojenčka bo lahko sprejemala prihranke še mnogo let. Tudi manjša zrna bodo za dorasleg dobrodošla pogača. Za vajenca in vajenko po šoli ostane samo nekaj let do poklicne samostojnosti ali ustanovitve lastnega ognjišča. Za nje je treba večjih obrokov, če jim naj bo pomagano ob štartu v življenje. Študent ali dekle na višjih in visokih šolah imata danes državno podporo, če izpolnjujeta povprečne študijske obveznosti. Ko pa končajo mladi izobraženci dolgoletno šolanje, v hipu potrebujejo pomoč za poklicno osamosvojitev, za stanovanje, za avtomobil. Pomoč staršev je možna samo, če je dolgodobno nabrana v primeren znesek. Tudi zanje poznamo uporabno obliko varčevanja: Stanovanjsko varčevanje zahteva naložitev vsaj tretjine lastnih prihrankov, dve naslednji tretjini v obliki dolgodobnega posojila omogočajo mladim korak v samostojno bodočnost. Posojilo zahteva tudi že njihovo lastno skrb in odgovornost. S tem je sprožen prenos naloge zavarovanja prihodnosti na novi rod!

V letu otroka naj velja: Za vsakega naših mladih moramo skrbeti, zanje varčevati! Premišljeno, po njihovi starosti načrtovano, njihovim bodočim potrebam prilagojeno. Moramo, ker so mladi bodočnost naših družin, našega rodu. Moramo vsi, tudi tisti brez lastnih otrok, ker so bodoče možnosti mladih ne nazadnje zavarovanje tudi starih.

dr. Mirt Zwitter

Gospodarsko sodelovanje

ne sme biti cesta-enosmernica

Prejšnji teden, ko je bil zvezni sekretar za zunanje zadeve SFRJ Josip Vrhovec na uradnem obisku v Avstriji, je avstrijski minister za industrijo, trgovino in obrt dr. Josef Staribacher bival v Beogradu, kjer je s pristojnimi jugoslovanskimi predstavniki razgovarjal o vprašanjih gospodarskega sodelovanja med obema državama. Pri tem je bilo v ospredju dejstvo, da se to sodelovanje in zlasti blagovna menjava med Avstrijo in Jugoslavijo vse preveč razvija po „cesti enosmernici" — namreč v tem smislu, da jugoslovanski trgovinski primanjkljaj nenehno narašča, kar brez dvoma otežkoča nadaljnji razvoj tovrstnega sodelovanja obeh držav.

To je bilo poudarjeno na jugoslovansko-avstrijskih pogovorih, ki sta jih vodila član zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanjo trgovino Metod Rotar na jugoslovanski ter minister Staribacher na avstrijski strani. Ugotovili so namreč, da blagovna menjava, pa tudi nekatere druge oblike gospodarskega sodelovanja ne potekajo v zaželenih smereh. Blagovna menjava niha, pri tem pa jugoslovanski trgovinski primanjkljaj močno narašča. Samo v prvih devetih mesecih tega leta se je povzpel na 213 milijonov dolarjev (pri celotnem obsegu menjave v višini 417 milijonov dolarjev) in tako postal velika ovira za pospešitev celotnega gospodarskega sodelovanja. Stagnirajo pa tudi nekatere druge oblike gospodarskega sodelovanja, kar velja še zlasti glede skupnih naložb, dolgoročne proizvodnje kooperacije itd.

Do podobnih ugotovitev pa so prišli tudi pri pogovorih, ki jih je imel minister Staribacher s podpredsednikom zveznega izvršnega sveta Branislavom Ikovičem ter članoma ZIS Borisom Šnuderlom in Stojanom Andovim. Proučili so več aktualnih vprašanj v zvezi z dvostranskim gospodarskim sodelovanjem, o katerem so ugotovili, da se v splošnem sicer uspešno razvija, vendar pa blagovna menjava med državama ni uravnotežena, zaradi česar je na jugoslovanski strani nastal velik primanjkljaj. Obe strani sta izrazili pripravljenost, da sprejmeta dodatne ukrepe in si prizadevata za to, da bi se neugodno stanje v blagovni menjavi popravilo.

Da bi utrli pot nadaljnjemu razvoju gospodarskega sodelovanja obeh držav, so na pogovorih obravnavali tudi konkretna vprašanja in predloge o tem, kako zboljšati gospodarsko sodelovanje v celoti, posebej pa še blagovno menjavo. Določili so program ukrepov, s katerimi naj bi pospešeno pripomogli k zmanjšanju jugoslovanskega primanjkljaja v blagovni menjavi. Dogovorili so se, da bi preučili stanje ene in druge države na področju energetike in surovin ter pretehtali interese in konkretne možnosti za skupne projekte, vštevši skupne naložbe. Pri tem je avstrijska stran izrazila posebno zanimanje med drugim tudi za sodelovanje pri razširitvi in izkoriščanju energetskih virov na področju Kosova. Prav tako pa sta se delegaciji dogovorili, da se letos začno pogajanja o sklenitvi sporazuma o malem obmejnem prometu in vseh gospodarskih dejavnostih v tem okviru.

Nemški nacionalizem

ogroža mir tudi na Južnem Tirolskem

V teku enega leta so na Južnem Tirolskem zabeležili že trinajst „simboličnih" atentatov, ki so veljali večinoma spomenikom italijanske zmage nad Avstroogrsko, tako da so „avtorstvo" splošno pripisovali nemškim nacionalistom; razstreljen pa je bil tudi spomenik tirolskega narodnega junaka Andreja Hoferja in v tem primeru so šle obsodbe razumljivo v smer italijanskih nacionalistov, zlasti ker so na kraju atentata našli tudi letake z grožnjo nemško govorečemu prebivalstvu ter opozorilom italijanskim politikom, naj prenehajo „izdajati" nacionalne interese.

Podobno se je začelo že pred dvajsetimi leti, ko se je medsebojno obračunavanje med dvema nacionalizmoma stopnjevalo v val krvavih atentatov, ki so terjali tudi človeške žrtve. Že tedaj je pretežna večina zločinskih akcij šla na konto nemških skrajnežev ter je krog neposredno ali vsaj posredno udeleženih segal tudi čez mejo — v Avstrijo in na Bavarsko. Podobni obrisi se kažejo tudi danes in je vsekakor zanimivo, da zahtev po „samoodločbi" oziroma po priključitvi Južne Tirolske k Avstriji ni slišati samo v južnotirolskih krogih, ampak tudi pri nas v Avstriji ter v Zvezni republiki Nemčiji. Zlasti pa je značilno dejstvo, da so med tistimi, ki zahtevajo spremembo meje, posebno glasni prav ljudje, ki se po drugi strani „odlikujejo" v izpadih zoper koroške Slovence in njihove legitimne zahteve po dosledni izpolnitvi člena 7 državne pogodbe (če pogledamo na primer nacionalistične pamflete, ki se imenujejo „Unser Kärnten", „Die Leuchtkugel" ali „Freiheit für Südtirol", bomo takoj odkrili najožje povezave — ne samo po vsebini in izrazoslovju, temveč celo po osebah in njihovi duhovni usmeritvi)!

Tukaj postaja očitna široka fronta nemškega nacionalizma, ki predstavlja latentno nevarnost ne le za Avstrijo in njene državljane, pa naj bo njihova govorica nemška ali slovenska, temveč ogrožajo prav tako tudi mirni razvoj v sosednji Italiji in še posebej na Južnem Tirolskem. Ne nazadnje pa pomeni njihova dejavnost veliko nevarnost tudi za južne Tirolce same, ki si s terorizmom gotovo ne bodo pridobili prijateljev v času, ko uživajo tako široko avtonomijo, da dejansko predstavljajo državo v državi in se jim torej res ni treba delati skrbi za obstoj na svoji zemlji.

Toliko bolj preseneti ozko nacionalno in naravnost rasistično stališče, ki ga njihova SVP zavzema v jezikovnem vprašanju, ko zavrača pobude, po katerih naj bi se italijanski otroci v bocenski pokrajini (kjer je nemška manjšina v večini) že v otroških vrtcih učili nemščine. To je vendar politika segregacije, to je pot, ki ne vodi k sporazumevanju, marveč le še poglablja nasprotstva med narodoma, ki sta obsojena na sožitje — bodisi v dobrem ali v slabem.

Čuvanje tradicij NOB

pomeni boj za mir, demokracijo in napredek

„Zbrali smo se, da se poklonimo spominu junakov, ki so padli za svobodo v borbi proti fašizmu. Srečali smo se na Komeljnu, da podkrepimo zgodovinsko poslanstvo partizanske kurirske čete in njeno internacionalistično vlogo, kajti tukaj padli borci so darovali svoja mlada življenja na oltar sporazumevanja med narodi in državami, ko so že med vojno gradili most med nemško in slovensko govorečimi Korošci, med Avstrijo in Jugoslavijo."

Tako je dejal predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper na spominski svečanosti na Komeljnu minulo nedeljo. Spomnil je, da je ZKP padlim borcem na Komeljnu 28. maja 1972 odkrila spomenik, ki pa so ga 31. oktobra 1976 razstrelili ljudje, ki so pod vplivom politike znanih kričačev o 10. oktobru. ZKP je spomenik obnovila in ga 28. maja 1978 znova odkrila. Govornik je navezal na Kajuhov verz „Mostovi rasto, iz vseh človeških src se pno in v vsa srca" ter poudaril:

„Miselnost tega gesla smo partizani nosili v srcih že med vojno in jo nosimo tudi danes. To teorijo vsa desetletja po vojni uresničujemo v praksi. Dinamit služi samo tistim, ki — kot je ob velikovškem atentatu dejal tudi deželni glavar Wagner — jim je mir v deželi trn v peti; koroškim Slovencem pa dinamit vedno samo škoduje. Mi vodimo politiko miru — za popolno izvedbo avstrijske državne pogodbe, za njen 7. člen, ki govori o manjšinskih pravicah; za njen 19. člen, ki se nanaša na zaščito partizanskih grobišč in spomenikov; pa za 5. točko 7. člena, ki nalaga Avstriji dolžnost, da prepove organizacije, ki delujejo proti slovenski in hrvaški manjšini. Koroški Slovenci smo z ogromnimi žrtvami prispevali k državni pogodbi, zato bomo vedno in ob vsaki priložnosti trkali na vest avstrijskim državnikom, da se uprejo nemškonacionalističnim silam, ki so v polpretekli dobi Avstrijo že dvakrat pahnile v prepad uničenja."

Govornik je naglasil, da Slovenci izpolnjujemo napram državi iste dolžnosti kot nemško govoreči državljani, zato tudi zahtevamo enake pravice — da bomo enakopravno živeli na podedovani zemlji. Našim junakom, ki so padli v borbi proti fašizmu, pa smo dolžni ostati budni, kajti fašizem ne miruje, ampak še naprej širi sovraštvo med narodi širom po svetu in še posebej na Koroškem. „Smrt padlih tovarišev, ki počivajo na 40 pokopališčih vse od Pliberka do Šmohora in od Železne Kaple tja do Svinca-Ebersteina, pa nam preživelim borcem in tistim mladim, ki stopajo za nami ter prevzemajo vlogo in odgovornost današnjih revolucionarnih borcev za pravice koroških Slovencev, nalaga dolžnost, da z vsemi močmi vodimo boj za ohranitev tradicij protifašističnega narodnoosvobodilnega boja. Pridobitve NOB so za nas in za vse človeštvo tako velike, da jih v boju za mir in pravične človeške odnose prevzema že več kot polovica človeštva, kot se je to pokazalo ob nedavni konferenci neuvrščenih v Havani, kjer je bilo zastopanih okoli sto držav in narodov. Pa tudi častni naziv Titovega partizana, ki je že med vojno bil pojem borca za napredek in enakopravne mednarodne odnose, je še pridobil na mednarodni veljavi in ugledu, saj politika Jugoslavije danes pomeni bitko za očuvanje miru, za nove demokratične odnose v Evropi in svetu, za enakopravnost med narodi, za neuvrščenost in za socializem."

Ob koncu svojega govora je tov. Gašper dejal, da se koroški partizani srečujejo na prireditvah v zavesti, da nosijo odgovornost za politiko miru in dobrega sosedstva, da hodijo nad razvojem koroških Slovencev v boju za polno izvedbo člena 7. „Srečujemo se zato, da varujemo in obvarujemo, pridobitve in tradicije protifašističnega narodnoosvobodilnega boja. Pri tem se naj naša budnost izraža v aktivnem delu v naših narodnih organizacijah, kajti z našo aktivnostjo se bomo najbolje oddolžili velikim človeškim žrtvam, doprinesenim v zadnji vojni za osvoboditev izpod fašizma. Zato naj bo tudi v bodoče naše geslo: Enotni v borbi — enotni v miru!"

Ohranimo živ spomin

na vse tiste, ki so padli za svobodo

Preživeli borec Domnove čete, Jurij Bojanovič iz Vojnika, pa se je spomnil tragičnega 12. oktobra 1944, ko so esesovci pod vodstvom domačega nacista obkolili partizansko edinico, ki je izmučena našla zavetje pri Apovniku na Komeljnu. Orisal je napad, v katerem je obležalo 14 pobitih ali ranjenih borcev, med njimi tudi komandir čete Ciril Šorli-Domen iz okolice Železne Kaple. Ker pa fašističnim krvnikom ni uspelo uničiti cele čete, so se maščevali nad ranjenimi partizani, ki so jih pobijali s puškinimi kopiti in jih nato deloma še žive zmetali v plamene gorečega poslopja.

„Vendar nacisti tudi s tem grozodejstvom niso dosegli svojega cilja: na mesto padlih so stopili novi borci, ki so dočakali zmago nad fašizmom," je dejal tov. Bojanovič. „Ta spomenik naj bi v spomin na padle junake ustvarjal močno vez sožitja med slovensko in nemško govorečimi državljani Avstrije; ta in na tisoče takih spomenikov pa naj povezuje vse narode sveta v borbi za mir in človečanske pravice. Tukaj ob spomeniku, ki je bil že porušen in na novo postavljen v spomin junakom, ki so umirali za srečo drugih, pustimo solzo, da bo kanila v to sveto zemljo in bodimo ponosni na matere, ki so rodile sinove, kateri so dali vse za domovino. In vi, ki ste položili cvetje ob spomeniku padlih tovarišev — ne samo za trenutek, vedno naj v vaših srcih živi spomin na vse one, ki bi radi še živeli, pa so morali dati življenje za svobodo. Ob molku, posvečenem vsem mrtvim, obljubljamo, da se bomo vedno borili za pravično stvar in da bomo hranili v srcih spomin na borbo, ki so jo bojevali naši padli junaki. Slava jim!"

Drama SNG iz Ljubljane
je uspešno gostovala na Dunaju

Medtem ko se je ansambel dunajskega Burgtheatra mudil na turneji po Nemški demokratični republiki, so prazno hišo na dunajskem Ringu za dva dneva „zasedli“

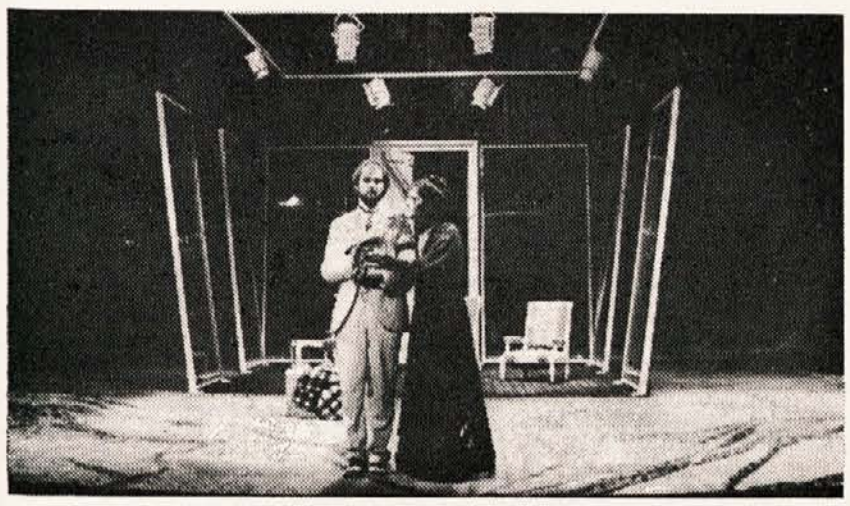

umetniki Drame Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane. Dunajski publiki so se predstavili s tremi komadi: uprizorili so Ibsenovo manj znano, pozno nastalo dramo „Mali Eyolf“ v prevodu Janka Modra, „Osvoboditev Skopja“ slovenskega avtorja Dušana Jovanoviča ter „Glembajeve“ znanega jugoslovanskega pisatelja Miroslava Krleže, ki jih je v slovenščino prevedel Fran Albreht.

Gostovanje SNG iz Ljubljane je vzbudilo pri dunajskem občinstvu precejšnje zanimanje, saj ima le-to samo redkokdaj možnost spoznati odrsko dejavnost nenemških gledališč. V tisku je bilo poudarjeno, da gre pri povabilu slovenskim umetnikom tudi za neke vrste „popravo škode“, ki jo je v zgodovini zakrivila avstrijska kulturna politika, ki je v času monarhije močno ovirala ali sploh onemogočala razvoj gledališke umetnosti nenemških narodov, zaradi česar so prav posebno trpeli tudi Slovenci; sedanje povabilo naj se torej razume kot dokaz dobre volje za sodelovanje na kulturnem področju med Avstrijo in Jugoslavijo. Čeprav je gostovanje ljubljanskih gledališčnikov le po naključju sovpadalo z obiskom jugoslovanskega zunanjega ministra na Dunaju, je to naključje vsekakor simbolično.

Ibsenov „Mali Eyolf“, ki so ga Slovenci predstavili v Akademietheatru, je bil edini komad na sporedu SNG, na katerega se je dunajska publika lahko vsaj literarno pripravila, ker obstaja tudi nemški prevod; možnosti neposredne primerjave pa ni bilo, kajti v zadnjem času ta komad ni bil na sporedu dunajskih gledališč. Ostane pa vprašanje, ali je bil izbor tozadevno ravno posrečen, saj je za gledalca, ki ne razume slovenščine, zelo naporno slediti skoraj komorni igri, pri kateri je ravno besedilo merodajni dejavnik vsega dogajanja. Vendar je režiserju (Georgij Paro) in zlasti scenografu (Zlatko Kauzlarič) uspelo Ibsenov tekst in od njega odvisno skoraj statično igro igralcev simbolično spremljati s spreminjanjem sobe, v kateri se odvija sadistično seciranje krivd in napak zakonskega para Alfreda Allmersa (Radko Polič) in Rite Allmersove (Iva Zupančič), ki se medsebojno obdolžujeta odgovornosti za smrt njunega sina Eyolfa (Lenka Ferenčak).

Jovanovičeva ‚Osvoboditev Skopja‘ se je izkazala za dunajsko publiko kot zelo problematična — tako vsebinsko kot tudi formalno, pri čemer so bile gotovo previsoke pregrade jezikovne narave, ki jih je (slabi) simultani prevod preko slušalk le deloma mogel odpraviti oz. zmanjšati. Igra, ki zaplete antifašistični boj makedonskega naroda s psihološkimi momenti šestletnega otroka, zahteva od gledalcev

(Dalje na 5. strani)

Slovenska filharmonija
JE NAVDUŠILA POSLUŠALCE V BELJAKU

V okviru rednih koncertnih prireditev v Beljaku je v ponedeljek gostoval v tamkajšnji Kongresni hiši orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane. Pod vodstvom dirigenta Boga Leskovca so slovenski glasbeniki izvajali zanimiv spored, ki je obsegal skladbe Slavka Osterca, Ludviga van Beethovna in Antonina Dvoraka. Kot solist pa je nastopil mednarodno znani pianist Aci Bertoncelj.

Slovenska filharmonija, ki sodi med vrhunske kulturno-umetniške ustanove, je dobro znana tudi pri nas na Koroškem, kjer se je že večkrat uspešno predstavila zlasti s svojim orkestrom, ki upravičeno uživa mednarodni sloves. Njegova gostovanja v okviru svoječasne uradne kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo so še v najboljšem spominu; isto pa velja tudi za njegovega dirigenta Boga Leskovca in ne nazadnje enako za Acija Bertonclja, ki smo ga kot vrhunskega solista občudovali že ob raznih priložnostih.

Vse te odlike celotnega ansambla smo imeli ponovno možnost spoznati in občudovati tudi na beljaškem koncertu, ki je bil za obiskovalce gotovo edinstveno doživetje. Brez dvoma pa bi prireditev ob pravočasni in širši propagandi lahko pritegnila še večji krog ljubiteljev glasbe, zlasti ko je bila predstavljena na tako visoki umetniški ravni.

„Za boljši svet“
MEDNARODNA RAZSTAVA V SLOVENJ GRADCU

Umetniški paviljon v Slovenj Gradcu, ki je že od vsega začetka znan daleč po svetu kot prireditelj velikih mednarodnih razstav, je trenutno spet v središču širokega mednarodnega zanimanja. V torek je bila namreč v slovenjgraških galerijskih prostorih — v počastitev dneva Združenih narodov — odprta mednarodna razstava z naslovom „Za boljši svet“; kot nekakšen uvod v to razstavo pa je bila pred nedavnim v slovenjgraškem Umetniškem paviljonu prirejena mednarodna razstava otroške likovne ustvarjalnosti „Otroci za boljši svet“.

Razstava „Za boljši svet“, ki je bila prirejena pod pokroviteljstvom republiškega izvršnega sveta Slovenije, v šestih oddelkih prikazuje sodobna likovna iskanja, povezana tudi s povsem netradicionalnimi ustvarjalnimi pristopi. Posamezni oddelki obsegajo tematike: psihodesign, alternative sodobne arhitekture, socializacija umetnosti, obrobna področja tradicionalnih vsebin, narativna (pripovedna) slika in angažirani plakat. Organizatorji so torej segli dlje od tradicionalnih likovnih pojmovanj in pripravili razstavo, s katero želijo odpreti „smiseln dialog“ med likovnimi delavci, ki si prizadevajo najti nove, boljše rešitve s pomočjo tradicionalnih in novih likovnih medijev.

Sedanja mednarodna razstava, ki je bila zasnovana pred dvemi leti in predstavlja stvaritve številnih umetnikov iz vseh delov sveta, nadaljuje tradicijo slovenjgraških likovnih prizadevanj vse od l. 1966, ko je bila zgrajena galerija in pripravljena prva večja mednarodna prireditev. Že od takrat pa je tem prireditvam skupna tudi vsebina in izpoved, saj so vedno posvečena velikim vrednotam človeštva, kot so mir, humanost in prijateljstvo med narodi.

„Koroško vprašanje“
predstavljeno tudi nemški javnosti

Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu je svojo publikacijsko dejavnost letos bistveno razširil z novo zbirko „Disertacije in razprave“. Kot prvi zvezek v tej zbirki je pred meseci izšla leta 1975 kot domača naloga na inštitutu za slovansko filologijo na dunajski univerzi napisana razprava Vide Obid o slovenski literaturi na Koroškem po letu 1945. Z objavo te razprave je Slovenski znanstveni inštitut tudi nemško javnost seznanil z bogatim literarnim ustvarjanjem med koroškimi Slovenci in tako sosedu v deželi dokazal, da slovenski sodeželani le niso tako „nekulturni“, kot jih radi prikazujejo določeni krogi.

Sedaj pa je v zbirki „Disertacije in razprave“ izšel že drugi zvezek, ki bi ga po njegovi vsebini lahko ocenili kot prispevek k 60-letnici koroškega plebiscita, ki bo prihodnje leto. V tem zvezku sta namreč — v nemškem prevodu in torej prvenstveno namenjeni koroški in širši nemški javnosti — objavljeni dve razpravi znanega slovenskega zgodovinarja in poznavalca koroške problematike, ljubljanskega univerzitetnega profesorja Frana Zwitterja.

Prva je znana Zwittrova razprava „Koroško vprašanje“ iz leta 1937, katere pomen in vrednost je zlasti v tem, da narodnopolitično problematiko postavlja v okvir analize družbene strukture, da torej narodnostnega vprašanja ne obravnava ločeno, marveč v povezavi z gospodarskimi, socialnimi in družbenimi razmerami. Ravno zato pa je — tudi po 42 letih — še vedno aktualna; poleg tega jo je avtor „aktualiziral“ še z opombami ter opozorilom na novejšo tovrstno literaturo. Ne nazadnje pa bi kot „most“ v sedanjost lahko razumeli drugo razpravo: V drugem delu zvezka je objavljen nemški prevod predavanja, ki ga je imel prof. Zwitter pod naslovom „Narodna zavest v novejši zgodovini koroških Slovencev“ na 2. Koroških kulturnih dneh v Celovcu leta 1970. Tudi tukaj je avtor v svojih opombah opozoril na najvažnejša dela iz povojne dobe in s tem dal zainteresiranemu bralcu možnost, da se seznani z novejšimi izsledki zgodovinopisja in iz tega zornega kota spozna koroško problematiko.

Novi zvezek „Disertacij in razprav“ Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu je tako brez dvoma dragocen prispevek v okviru prizadevanj, da bi takoimenovano „koroško vprašanje“ širši mednarodni in predvsem nemški javnosti predstavili tudi s slovenskega stališča. Ravno v tej smeri je dosedanje zgodovinopisje še zelo pomanjkljivo in enostransko, zato tudi najmanjši korak po tej poti predstavlja važen napredek — ne nazadnje v tem smislu, da pomaga vnašati luč objektivnosti v tisti slonokoščeni stolp samovšečnosti, ki so si ga v preteklosti zgradili koroški zgodovinarji in „zgodovinarji“ s pomočjo svojega monopolnega položaja.

Naj ob koncu še zabeležimo, da so zvezki nove zbirke tudi grafično lepo oblikovani ter predstavljajo stvaritve naših domačih likovnih umetnikov: naslovno stran prvega zvezka krasi „šablonska figura“ Gustava Januša, medtem ko je na naslovni strani drugega zvezka reproduciran list Rudija Benetka z naslovom „Ne vdaj se fant“.

Kdor se zanima za nove publikacije Slovenskega znanstvenega inštituta, jih lahko dobi v celovški knjigarni „Naša knjiga“, Pavličeva 5—7.

TONE ZORN 4

Kärntner Landsmannschaft
in nemškonacionalna propaganda pred 60 leti

Tem in takim zagotovilom naj bi dalje prispevalo tudi pismo „slovenskega Korošca“ iz Črne, v katerem beremo o diktiranih davkih, o lakoti na Kranjskem ter o vpoklicih v jugoslovansko vojsko, poleg tega pa še o izjavi „nekega“ kmeta iz Slovenske Štajerske: „V letu dni smo pod Jugoslovani prišli na beraško palico“ (KL, 12. november 1919, št. 24).

Odveč je pripomniti, da se je Kärntner Landsmannschaft ukvarjala tudi z odmevnostjo političnega dogajanja v osrednji Sloveniji (prim. KL, 19. novembra 1919, št. 25). O zadevnem celovškem pisanju zgovorno priča decembra 1919 označitev Slovenije za srbsko provinco („serbische Provinz Slowenien“). O dr. Gregorju Žerjavu, takratnem predsedniku deželne vlade za Slovenijo, ob tej priložnosti beremo, da je „še bolj srbski, kot bi to hotel biti Srb (Reichserbe)“. O dogajanju v Ljubljani pa je mogel bralec izvedeti, da tamkaj vlada „razvpita balkanska morala“, k temu je list dodajal, da Žerjav gospodari v Ljubljani ter lahko s „srbskimi bajoneti naredi kar hoče“ (KL, 10. december 1919, št. 28).

Med vprašanji, o katerih je leta 1919 razpravljala Kärntner Landsmannschaft je bilo tudi tisto o jugoslovanski vojaški obveznosti, ki jo je celovška propaganda imenovala „srbsko vojaško suženjstvo“. V nasprotju z vojaško obveznostjo v Jugoslaviji je list poudarjal prostovoljski značaj avstrijske vojske. Posebej je podčrtaval, da v avstrijski republiki kmečki sin in kmetijski delavec nista obvezana služiti vojsko; enako tudi ne industrijski delavec in obrtnik. Nasprotno pa v „srboslovanski državi triumfira nenasiten militarizem“. Še več, prav majhna Srbija je najbolj bojevita država med vsemi evropskimi državami; to naj bi dokazovale balkanske vojne ter sarajevski atentat leta 1914. V Srbiji pozna mož le orožje, medtem ko morajo žene in otroci s „prezgodaj upognjenimi hrbti“ obdelovati polja ter „vedno bolj propadati v nekulturi.“ Beremo tudi, da je Srbija kljub zavojevanemu ozemlju postala revna. In dalje: Srbi komandirajo v državi SHS.

Kärtner Landsmannschaft je ob tem vedela povedati, da slovenski častniki in vojaki dnevno bežijo prek demarkacijske črte v „svobodno Koroško“ ter tožijo, da so v celoti izgubili „slovensko svobodo“. Ker Srbi nimajo zaupanja v Slovence, je pisaril list, je slovensko vojaštvo porazdeljeno povsod po Srbiji. Kärntner Landsmannschaft je še posebej omenjala odpošiljanje slovenskih vojakov v Makedonijo ali, kot je pisala, v „divjino Balkana“, kjer da morajo pod „srbsko knuto služiti“ vojsko. Dalje beremo, da „kdor pozna tisto divjo okolico, ve, kaj pomeni biti tam . . . vojak med poldivjaki, ki se hranijo in prebivajo kot živali ter v življenju sploh niso videli pluga ali knjige“. Slovenskim mladeničem je propagadni list napovedoval, da bodo tam ob drugem staknili „malarijo“, „strupe“ in druge nevarne bolezni ter jih prinesli domov. Poleg tega bo Slovenec krvavel v bojih proti vstajnikom dalje proti Bolgarom, Turkom, Italijanom in Romunom. „To je v resnici usoda slovenske mladine!“ je vzklikala Kärntner Landsmannschaft. Tista usoda, kot je doletela Kranjce, sedaj grozi tudi koroškim Slovencem, v kolikor se pri plebiscitu ne odločijo drugače, saj s plebiscitno odločitvijo v korist Avstrije lahko Korošci odvrnejo od sebe nevarnost, ki jim preti (prim. Kärntner Landsmannschaft, 17. december 1919, št. 29).

III.

Poleg drobnih, tedanjemu trenutku prirejenih notic, najdemo v Kärntner Landsmannschaft v začetku leta 1920 vest o načrtovani gradnji vzhodne koroške železnice, „najvažnejšega gradbenega projekta Koroške“; železnica naj bi bila del prihodnje železniške povezave med Celovcem in Gradcem. — Kot je znano, so v ta namen 1. januarja 1920 ustanovili v Celovcu poseben trasirni urad, sama proga pa naj bi potekala od Celovca prek Velikovca v Labotsko dolino. Prav tako je znano, da je šlo pri projektu za propagadni nastop, namenjen prebivalstvu plebiscitnega ozemlja, ki pa je z 10. oktobrom 1920 kaj hitro zaspal ter se znova — čeprav v spremenjenih razmerah — znova prebudil šele po drugi svetovni vojni (za celovški projekt leta 1920 gl. Kärntner Landsmannschaft, 14. januar 1920, št. 33).

Tako kot ta napoved, so bile trenutni rabi prirejene tudi ostale v Kärntner Landsmannschaft objavljene notice. Poleg tega pričenjajo sedaj na naslovni strani lista izhajati protislovenske in protijugoslovanske karikature.

Med „vprašanji“, ki se sedaj pojavijo na čelu lista, je bilo tudi tisto o takoimenovanih koroških beguncih, se pravi tistih nemško usmerjenih Koroščev, ki so se bili umaknili iz plebiscitne cone A. Videti je, da se je v akcijo zbiranja pomoči zanje še posebej vključilo tedanje nemškonacionalno društvo Kärntner Landsmannschaft. To je 28. januarja tudi objavilo zadevni poziv v listu, o katerem poročamo, skupaj z opozorilom o nujnosti njihove vrnitve v cono A (gl. KL, 4. februar 1920). Šlo je za zahtevo, podkrepljeno s pomnoženimi pripravami na predstoječi plebiscit.

Na vprašanje, kaj pomeni geslo „Koroško Koroščem“, je Kärntner Landsmannschaft odgovarjala, da je Koroška naravna zemljepisna in gospodarska celota. „Korošci, bodisi Nemci ali Windische, kot se naši Slovenci sami imenujejo — nadaljuje list — so navezani drug na drugega“. Poudarjal je, da „spodnji del dežele“ potrebuje Celovec in Beljak (in obratno); tu se prek odprtih polj in krajev tudi ne da potegniti meje. Lahko se sicer — je nadaljevala Kärntner Landsmannschaft — na kakršenkoli način razdeli Koroška, vendar bo tedaj meja prerezala pota in ceste, soseda od soseda, in celo zaprla lastniku dostop do njegovega polja. Zaključek podobnih zagotovil je bil jasen: južna meja Koroške so lahko le Karavanke.

(Dalje prihodnjič)

Manipulacija zgodovine južnih Slovanov

Skoro v vsakem leksikonu piše, da je Makedonija dežela v srednjem delu Balkanskega polotoka in da spada politično k Jugoslaviji, Grčiji in Bolgariji ter da jugoslovanski del Makedonije tvori socialistično republiko Makedonijo. Nadalje je nzano, da je imela Makedonija nekoč slavno zgodovino — Aleksander Veliki in kralj Samuel. Kljub tem argumentom pa je vprašanje Makedonije zelo pereče, ker Bolgari zanikajo obstoj Makedoncev češ da so to Bolgari pa čeprav so jih po zadnji vojni pri njihovem ljudskem štetju našteli še okrog 100 tisoč. Ne zanima nas, zakaj ta preobrat glede makedonskega vprašanja pri Bolgarih, moti pa nas dejstvo, da so se tega zgodovinskega manipuliranja navzeli tudi na Češkoslovaškem v Pragi, kjer je bila pred nedavnim otvorjena stalna razstava pod naslovom „Čehi in Slovaki v davni preteklosti", ki je namenjena tujim turistom in češkim državljanom. Prostori omenjene razstave so v stari kraljevski palači na Hradčanih.

Iz naslova razstave bi sklepal, da gre tu za zgodovino Čehov in Slovakov. Vendar kot kažejo razstavljeni predmeti, so organizatorji razstave prikazali tudi nastajanje prvih slovanskih držav in razvoj njihove državnosti. Med eksponati so trije veliki zemljevidi, ki predstavljajo zgodovino južnih Slovanov. Na nobenem teh zemljevidov, ki prikazujejo obdobje od 7. do 13. stoletja ni označena ne Makedonija, kot teritorialna državna enota niti obstoj Makedoncev kot narodnostne skupine, kar pa še ni dovolj; čez ozemlje, ki so ga v tem obdobju naseljevali Makedonci, je z velikimi črkami izpisano „Bolgarija" oziroma „Bolgari", kar pomeni, da je to ozemlje pripadalo Bolgariji. Za češke zgodovinarje, ki so organizirali to razstavo, Samuelovega cesarstva nikoli ni bilo, saj so ga proglasili za bolgarsko cesarstvo (Samostojna makedonska država pod Samuelom — v drugi polovici 10. stoletja, je obsegala Tesalijo, Epir, Zahumlje, Dukljo, Raško, Bosno, severno Bolgarijo in del Albanije). Poleg teh netočnosti so organizatorji pokazali svoj odnos do preteklosti južnih Slovanov tudi s tem, da nekdanja država Čehov „Velika Morava" (v 9. stoletju) meji direktno na „bolgarsko cesarstvo", kar je seveda nesmisel. Za organizatorje razstave očitno v tem obdobju na Balkanu ni drugih plemen, narodov in držav.

Tako so tudi na tej razstavi potrdili znana bolgarska stališča, ki se kot je znano ne skladajo z zgodovinskimi dejstvi.

Tudi pri nas na Koroškem smo imeli „zgodovinarje", ki so trdili, da koroški Slovenci nismo Slovenci temveč neka posebna vrsta ljudstva, ki ni ne slovensko ne nemško — Vindišarji. Vendar mlajša generacija avstrijskih zgodovinarjev, ki ni zastrupljena z nacističnim duhom, je te „krive preroke" pohodila. Samo še podtalno in prihuljeno trosijo strup, ki mu nasedajo najprimitivnejši Slovencem sovražni elementi.

Tudi glede makedonskega vprašanja bo moralo priti do jasnejših pogledov s strani Bolgarije; da narod, ki ima v Jugoslaviji svojo popolno samostojnost in ki je v Grčiji priznan kot manjšina (čeprav nima pravic kot v Jugoslaviji), v socialistični republiki Bolgariji kratkomalo ne more biti zbrisan s površine. Narod, ki ima tako slavno zgodovino in ki se je stoletja boril za svojo svobodo, ki jo je končno dosegel v sklopu SFRJ ima seveda tudi pravico, da se še naprej ohrani kot narod. Tudi po nacistih na smrt obsojeni narod Lužiških Srbov, je v Nemški demokratični republiki prejel popolno svobodo.

DRAMSKA UPRIZORITEV JUDENBURG

po romanu Prežihovega Voranca, v soboto 27. oktobra 1979 ob 20. uri v gostilni Kovač (prvič v novi dvorani!) na Obirskem. Gostuje dramska skupina z Raven.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Obir" na Obirskem

Vseh mrtvih dan

Vsako leto se vrsti vseh mrtvih dan, ki je posvečen ljubezni in spominu onim, ki so nam bili v življenju najdražji — starši, sorodniki, prijatelji, ki danes počivajo na njivi miru, prostoru, kjer ni razlike med prijateljem in sovražnikom, ker smrt vse pobrati pod lopato.

Spoštovanje in ljubezen nam narekujeta, da se ta dan ustavimo ob grobovih, kjer počivajo telesni ostanki naših dragih, jih okrasimo s cvetjem in prižgemo sveče. Tako se spominjamo tistih, ki so umrli naravne smrti zaradi starosti, bolezni ali ob kakršnih koli nezgodah. Naše misli pa so tudi pri stotisočih, ki so morali v krvavi vojni in krutem nasilju umreti nenaravne smrti, to je na tisti strahotni čas krvi in solza, masovnih grobov, ko so neštetim na okruten način vzeli življenje za poblaznele nacifašistične ideje. Tudi danes grozijo še temni grozeči oblaki, da bi skalili trenutni mir in pognali človeštvo v novo nepopisno trpljenje, uničenje in nasilno smrt, kajti oboroževalna gonja se nadaljuje in rožljanje z orožjem je uglušujoče kot že dolgo ne poprej.

Na dan mrtvih se zlasti spominjamo tistih, ki so v najhujšem času naše zgodovine za svobodo darovali svoje najdražje — življenje za svobodo izpod tiranije. Spominjamo se tudi teh, ki ležijo po Koroškem in jim ne vemo imena, ne kje so bili doma. Čeprav nimajo svojcev, da bi jih obiskali, so s svojo smrtjo za našo lepšo bodočnost postali naši najožji sorodniki. Zahvalili se jim bomo s tem, da jim bomo okrasili njihove grobove in da bomo v mislih tudi pri tistih, katerih kosti trohnijo po temačnih globačah naših prostranih hribov. Ob dnevu mrtvih naj klic dragocenih žrtev iz grobov se glasi: Delajte za mir, ohranite ga v domači družini, v soseski, med narodi sosedi in narodi vsega sveta!

Pogrče

Pred nedavnim smo spremili na šentprimoško pokopališče Uršulo Smolnik pd. Pavleževo mamo iz Pogrč. Po dolgi hudi bolezni je umrla v 81. letu starosti in pri tem zapustila moža Blaža in osem otrok v globoki žalosti.

Življenjska pot Pavleževe mame ni bila z rožicami postlana, kar je značilno za zavedni življ naše narodnostne skupnosti na Koroškem. Najhujše je seveda za Pavleževo mater bilo v zadnji vojni, ko so nacisti zaprli njenega moža. Ostala je sama doma na kmetiji z otroci, katerih najmlajši se je komaj rodil.

Pavleževa mama, ki izvira iz Šerjakove družine v mohliški fari, je z možem vzgojila otroke v zveste sinove in hčere naše narodne skupnosti. Mož Blaž je bil dolga leta slovenski občinski odbornik tako v nekdanji rikarski, kakor tudi pozneje v žitrajski občini. Sodeloval je tudi v dobroljski Hranilnici in posojilnici in seveda z družino podpiral prizadevanja domačega Slovenskega prosvetnega društva „Danica".

Pogreba se je udeležila velika množica ljudi, kar prepričljivo dokazuje, kako priljubljena in spoštovana je bila Pavleževa mama med našim ljudstvom. Pogrebni obred je opravil domači župnik Francej Krištof in se ji zahvalil za zvestobo do našega narodnega življenja. Prav tako se je od pokojne v imenu slovenskega zastopstva v občini Žitara vas in v imenu SPD „Danica" poslovil občinski odbornik dipl. trg. Jože Habernik. V slovo so zapeli domači pevci pod vodstvom Hanzija Kežarja.

Pokojno Pavleževo mamo bomo ohranili v nepozabnem spominu, globoko prizadetemu možu in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

Dr. Luka Sienčnik

75-LETNIK

Dr. Luka Sienčnik, dobroljski živinozdravnik v pokoju je v ponedeljek obhajal svoj 75-letni življenjski jubilej.

Naš jubilant izhaja iz znane zavedne Hojnikove družine v Mokrijah pri Dobrli vasi. Ljudsko šolo je obiskoval v Dobrli vasi, nižjo gimnazijo v Celovcu, maturiral pa je leta 1925 v Ljubljani. Na Dunaju je študiral na veterinarski fakulteti in promoviral za doktorja leta 1930. Po končanem študiju je bil živinozdravnik v Dobrli vasi.

Na njegovi življenjski poti smo dr. Luko Sienčnika srečali že zgodaj sredi našega narodnega življenja. V zadnji vojni se je pridružil partizanom. Na Rogu v Sloveniji je v zimi 1944-1945 sam zbral in napisal pomembno delo; katero je dopolnil dr. Bogo Grafenauer: Slovenska Koroška — seznam krajev in politična upravna razdelitev, ki je izšlo 1945. leta.

Po vojni leta 1945 je bil podpredsednik Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte in podpredsednik Zveze koroških partizanov. V domači občini v Dobrli vasi je bil dolga leta občinski odbornik in tudi drugače je njegova življenjska pot en sam boj za ohranitev naše narodne skupnosti na Koroškem. Tako ga najdemo še danes vedno aktivnega v domači prosvetni in zadružni organizaciji, v avstrijskem merilu pa ima pomembno funkcijo člana Zveznega odbora avstrijskih žrtev fašizma in borcev proti fašizmu. Ob njegovem življenjskem jubileju mu iskreno čestitamo in želimo mnogo zdravih let in plodnega dela na področju našega narodnega življenja.

ČESTITAMO

Dušan Schlapper iz Šentjakoba v Rožu in Jože Messner iz Celovca, absolventa Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu sta v jesenskem roku promovirala za doktorja medicine.

Obema mladima doktorjema iskreno čestitamo.

Slovenci pri papežu

Prejšnji teden je papež Janez Pavel II sprejel slovenske romarje iz Slovenije, Koroške, Trsta in Gorice — bilo jih je nad 5000 — ki so v okviru praznovanja 25-letnice izhajanja verskega lista „Družina" bili ob spremstvu štirih škofov na romanju v Rimu.

V svojem nagovoru je papež Slovence v slovenskem jeziku pozdravil kot zastopnike plemenitega naroda, ki je vreden posebnega spoštovanja in ljubezni. Ob tej priložnosti je tudi ugotovil, da so Slovenci postali zelo zgodaj kristjani in želel Slovencem vedno večjo krščansko blaginjo v blagor celotne družbe v kateri živimo.

V imenu romarjev in slovenskih vernikov je papeža pozdravil ljubljanski metropolit nadškof dr. Jožef Pogačnik.

Slovenski romarji so ob srečanju s papežem podarili cerkvenemu poglavarju barvno kopijo brižinskih spomenikov, ki so najstarejši slovenski in slovanski liturgični zapis; koroški Slovenci pa so papežu podarili delo znanega koroškega kiparja iz Sveč Franceta Goršeta.

Ob priložnosti romanja so si ogledali tudi zanimivosti Rima zlasti cerkvene spomenike in pa obiskali tudi dom slovenskih bogoslovcev „Sloveniko".

Folklora iz daljnje Azije gostovala na Koroškem

Glavno mesto Socialistične republike Tadžikistan Dušanbej je že več let pobrateno s koroškim glavnim mestom Celovcem, kar pomeni, da je med obema mestoma prisrčno in prijateljsko razmerje, ki se kaže v glavnem s tem, da je prišlo med obema mestoma do pestre in prisrčne kulturne izmenjave. Tokrat je Celovec oziroma Koroško obiskala 14-članska folklorna skupina, ki je nastopila v Celovcu, v Volšperku in Beljaku. Povsod je bila prisrčno sprejeta in nagrajena za njihovo izvajanje z navdušenim aplavzom. Takoj prvi dan ob prihodu v Celovec, prejšnji četrtek, so gostje iz Tadžikistana pod vodstvom predsednika in tajnika Avstrijsko-sovjetskega društva, vladnega svetnika Valentina Justa in Johanna Perdacherja, bili navdušeno sprejeti v mestni hiši od zbranih mestnih senatorjev, ki so po večini stari znanci gostov iz Sovjetske zveze.

Na večerni prireditvi v Domu glasbe, kjer so nastopili odlični folkloristi, so bili poleg visokih predstavnikov Tadžikistana navzoči celovški župan Guggenberger in podžupan Medweschek. Pozdravne besede namestnice župana Dušanbeja Sajdove Mansura, so bile sprejete z velikim navdušenjem. Posebnost tega večera je bila vsekakor šarmantna povezovalka, ki je skupno s celovškim kolegom vodila skozi pestri program. Ob tej priložnosti je seznanila celovško publiko s posebnostmi in zanimivostmi njihovega glavnega mesta in dežele. Nastopajoči Dušanbejci so v svoj program vpletli tudi dve nemški pesmi, ki ju je skupno z njimi pela vsa navzoča in navdušena publika. Naj še povemo, da je na tej večerni predstavi sodeloval tudi koroški pevski zbor „Wulfenia" in pomagal popestriti itak fantastično izvedeni nastop gostov.

Naslednjega dne v petek je goste iz Tadžikistana sprejel v zrcalni dvorani koroški deželni glavar Leopold Wagner. V soboto je bil zadnji nastop v Beljaku.

Spet enkrat se je pokazalo, da je bil obisk iz centralne Azije, od koder so prišli gostje poseben dogodek ne samo za mesto Celovec temveč tudi za Koroško. Kjer so nastopili dragi gostje so bili deležni velikega zanimanja in prijateljskih ovacij.

Šentpeter na Vašinjah

ZA VEDNO NAS JE ZAPUSTILA ANA KOPEINIG

V ponedeljek 15. oktobra smo spremljali k zadnjemu počitku na farno pokopališče Ano Kopeinig pd. Pavlinčevo mater iz Šentpetra na Vašinjah, mater rektorja Doma prosvete v Tinjah Jožeta Kopeiniga. Umrla je v 76 letu starosti. V zadnjih letih zlasti po smrti moža je začela bolehati in tako je tudi ona po težkem trpljenju sledila možu.

Pogreba se je udeležila velika množica ljudi, med njimi 50 duhovnikov. Pogrebno mašo je skupno s sinom celebriralo osem duhovnikov, poslovilno pridigo pa je imel domači župnik Anton Goršek, ki je v pokojni orisal lik zgledne žene in matere. Kot na domu tako so se tudi ob odprtem grobu od pokojne poslovili domači pevci in s pesmimi žalostinkami dali pogrebni svečanosti še turobnejše obeležje.

Ob težki izgubi ljubeče matere izrekamo otrokom in sorodnikom globoko sožalje.

Slovensko prosvetno društvo Šentjanž v Rožu vabi na veseloigro

NAVADEN ČLOVEK

ki bo v nedeljo 28. oktobra 1979 ob 19.30 uri v gostilni pri Tišlarju. Gostuje igralska skupina SPD „Vrtača" iz Slovenjega Plajberka.
Prisrčno vabljeni!

Odbor

Slovensko prosvetno društvo „Radiše" vabi na

OBČNI ZBOR

v soboto 27. oktobra 1979 ob 19.30 uri v kulturnem domu na Radišah. Po občnem zboru bo SPZ predvajala film „Povest o dobrih ljudeh".

Odbor

Dobro sodelovanje

Pomemben sestavni del celovškega lesnega sejma so poleg razstav, strokovna zasedanja in predavanja. Med predavanji igra posebno važno vlogo mednarodni gozdarski simpozij, ki je letos zasedal že desetič. Mednarodno priznani strokovnjaki in znanstveniki so se pogovarjali o pomenu pogozdovanja. Posebnost letošnjega gozdarskega simpozija je bil izlet na Pokljuko (visoka planota) na Gorenjskem.

Pred dnevi je bilo v Celovcu zaključeno zasedanje z zastopniki gozdne uprave iz Slovenije, ki so med drugim ob priložnosti celovškega lesnega sejma organizirali ekskurzijo na Pokljuko. V okviru tega foruma je direktor celovškega lesnega sejma dr. Josef Kleindienst predal navzočim zaključno poročilo in posebno številko „Gozdarskega lista", ki vsebuje dokumentacijo vseh strokovnih predavanj, ki so se odvijala na letošnjem mednarodnem gozdarskem simpoziju. Zahvalil se je zastopnikom iz Slovenije za pol leta trajajoče predpriprave na ekskurzijo in za prijazno sodelovanje, ki je bilo poplačano z obilnim uspehom.

Na tem razgovoru so bili navzoči tudi dipl. inž. Josef Just od kmetijske in gozdarske zbornice, z jugoslovanske strani pa direktor za gozdarstvo inž. Čuk, predsednik odbora za gozdarsko obmejno sodelovanje. Stane Rozman in predsednik odbora za sejemske sporazume Boris Lasič.

Za zaključek srečanja so obiskali puškarsko zadrugo v Borovljah.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi na

IZLET NA TOLSTO KOŠUTO

v nedeljo 28. oktobra 1979
Zbirališče in odhod: ob 7. uri zjutraj — nogometno igrišče v Selah.

Prisrčno vabljeni!

Drama SNG iz Ljubljane . . .

(Nadaljevanje s 3. strani)

enake ali vsaj podobne izkušnje iz zgodovine — vse to pa pri dunajski publiki v glavnem ni dano, tako da si Avstrijci ne morejo razložiti velikega uspeha, ki ga je ta komad žel v Jugoslaviji. Tako iz reakcije publike kot tudi iz strokovne kritike je bilo razbrati, da Dunajčani niso vedeli kaj početi z „Osvoboditvijo Skopja".

Največje zanimanje je gotovo vzbudila Krleževa drama „Gospoda Glembajevi". Miroslav Krleža je za kulturno zainteresiranega Avstrijca pač že dolgo pojem v svetovni književnosti, čeprav še nobene njegove drame ni bilo videti na Dunaju. Pa tudi snov (propad — tako moralni kot finančni — meščanske družine) je v zadnjem času zelo v ospredju zanimanja, če samo pomislimo na uspešno televizijsko obdelavo „Sage o Forseythih", ki ji zdaj sledijo še „Buddenbrookovi" ipd. Cinično bi lahko rekli, da si buržoazija rada ogleda svoj lastni propad; to je lahko storila pri Krleževi igri, ki jo je režiral France Jamnik. Boris Kralj kot Ignac Jacques Glembay je tudi razvajeno publiko dunajskega „dvornega" gledališča navdušil s svojo igro, isto pa velja tudi za Borisa Juha v vlogi sina Leona Glembaya.

Krleževi „Glembajevi" so za Avstrijce značilni v dvojnem pomenu. Zgodovinsko — v tem smislu, da pokažejo propad avstrijskega ekonomskega in kulturnega imperializma na Hrvaškem pred prvo svetovno vojno: ko se čuje pred vrati meščanske zagrebške hiše Glembajevih napoved socialnih sprememb, premikov, revolucij; da je meščansko bogastvo zgrajeno na tatvini, umoru, vlačugarstvu in da za pripadnike tega na smrt obsojenega razreda ni izhoda — tudi Leon Glembay, ki deloma spregleda neizhodnost položaja in nemoralo svoje družine, ne vidi zase nobene perspektive in zapade v histerijo. Propad stare monarhije — to je vsebina Krleževe drame; toda ne samo to, kajti sicer danes ne bi več mogla tako navduševati. Medtem ko na eni strani pokaže že končane stvari — propad meščanstva v Jugoslaviji, pa na drugi strani v Avstriji prepriča prav zaradi tega, ker nakaže tudi sedanjost: na tatvini, umoru in vlačugarstvu sloneča moč vladajočega razreda (ki se danes med drugim kaže v zatiranju manjšin) bo propadla, mora propasti, ker tak je zakon zgodovine.

Publika je to deloma dojela, zato je le skromno aplavdirala, kritik Kurierja pa je sploh onemel . . .

Sicer pa je del dunajskega tiska (če na primer spet omenimo Kurierja) tudi v ostalem pokazal malo „čuden" odnos do Slovencev in Jugoslovanov ter njihove kulture: obširno je poročal, da so občina, sindikati in druge ustanove pokupile polovico vstopnic ter jih brezplačno razdelile med tamkajšnje jugoslovanske delavce, ki so začasno zaposleni na Dunaju, le-te pa je pozival, naj vendar gredo v gledališče, saj bodo predstave v njihovem jeziku. Tako torej „ kulturni herrenvolk" osrečuje „nekulturne balkance" — res nadutost, ki bi ji težko našli primera.

Franci Zwitter ml.

Revija mladinskih zborov v Šentjakobu

Lep prispevek k letošnjemu letu otroka je bila vsekakor lepo uspela nedeljska revija mladinskih zborov v šentjakobški farni dvorani. Prireditelj te mladinske prireditve je bila Krščanska kulturna zveza. Nastopale so otroške mladinske skupine iz Šmarjete v Rožu, Sel, Slovenjega Plajberka, Sveč, Bilčovsa, Hodiš, Šentilja, Šentjakoba v Rožu, Loč, Borovelj in Bistrice na Zilji.

Številno publiko je pozdravil predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kaselj in poudaril pomembno vlogo mladine v današnjem času in družbi. Povezavo med posameznimi točkami sporeda je imela mladina — bila sta to Hanzi Sticker in Andrea Lepuschitz. Povezavo je pripravil učitelj Tone Sticker.

Revijo mladinskih zborov je otvoril tamburaški zbor Slovenskega prosvetnega društva „Jepa-Baško jezero", ki ga vodi Erika Wrolich. Seveda je nastopil tudi tamburaški zbor iz Hodiš pod vodstvom Dorice Sabotnik. Oba zbora sta pionirja na področju spet zbujajočega se tamburašenja na Koroškem. Tudi skupina „Mladi mi" s slovenske gimnazije v Celovcu, ki jo vodi Stanko Polcer, je bila prijetna popestritev nedeljske prireditve. V glavnem so nastopali pevski zbori in recitatorji. Tu so se posebej izkazali otroški vrtec v Šenpetru, otroci iz Šenjakoba in ne nazadnje otroci iz Bistrice na Zilji — to je s periferije našega narodnega življenja. Zbor vodi neumorna učiteljica Milena Pipp, kateri velja še posebna zasluga, da se tudi na Zilji kaže zanimanje in skrb za naše najmlajše. Na koncu lahko samo rečemo, da so se vsi potrudili in da je mladina pokazala toliko kvalitet in prizadevnosti, da obstoja upravičeno upanje, da bomo preživeli vse ujme, ki se zgrinjajo nad nami. To aktivnost mladine in vzgojiteljev pa morajo nadaljevati tudi v prihodnjih letih, ko ne bo leta otroka.

Železna Kapla - folklorni ples

Spet je potekal eden mnogih družabnih večerov tokrat pod motom „folklorni ples" v soboto zvečer v hotelu Obir, ki ga je priredilo Slovensko prosvetno društvo „Zarja". Da je prireditev lepo uspela je pokazala polna dvorana. Zadovoljna domača publika je uživala ob nastopih domače folklorne skupine, plesala in vsekakor preživela nekaj srečnih uric ob prijetni zabavi in dobri kapljici. Za nameček so organizatorji priredili še tombolo, ki je dala veliko lepih dobitkov. Za zabavo in ples so skrbeli „Obirski fantje".

ŠPORTNI VESTNIK

Sinča vas – SAK 1:0 (1:0)

Kako izenačena je skupina spodnje lige se je spet pokazalo v nedeljo. Od prvih petih v lestvici je le Možberk remiziral, vsi drugi so zgubili. Med temi tudi SAK v Sinči vasi.

Že v 6. minuti je SAK prejel, po težki napaki obrambe gol, ki je odločil tekmo v prid nasprotniku.

Tudi v poslednjih akcijah je obramba pokazala nesigurnosti in s tem dala nasprotniku vedno znova možnosti za zadetek. Polagoma pa se je znašel SAK, kar je bila predvsem zasluga Polanška, ki ga je bilo kratkomalo najti na celem igrišču. Čeprav postavljen za napadalca je bil edini organizator vseh napadov našega moštva. Podpora sredine pa je bila minimalna. Za nasprotnika vedno spet nevarni so bili le Polanšek, Zablatnik in Hobel Martin, katerih borbenost je večkrat pripeljala do izredno lepih akcij, a tudi takrat sreča ni bila na naši strani. Dobro postavljena obramba nasprotnika ni dopustila pravih šans za gol, s strelov iz 20-ih metrov pa nasprotnikov golman ni imel težav. Četudi je imel SAK več od igre, tudi v drugem polčasu, ko je nasprotniku večkrat uspelo predreti našo obrambo je dobro postirani golman Dodič obvaroval SAK pred večjim porazom. Po poteku igre bi sicer SAK moral zmagati igro, a možnost streljati gole je takrat odvzela SAK-u kar obe točki. V 75. minuti je najboljši igralec na igrišču Polanšek po prostem strelu iz 20-tih metrov z lepim strelom le zadel prečko. Kljub porazu pa leži SAK še vedno na izvrstnem 5. mestu lestvice spodnje ligevzhod.

Postava I. moštva: Dodič, Lampichler, Jakopič, Woschitz, Pandel, Golec, Zablatnik, Ferra (Sommeregger), Polanšek, Hobel M., Velik (Hobel S.).

Postava moštva pod 23: Male, Hribar, Ogris, Kupper M. (Rogl), Kupper S., Grilc, Perč J., Kumer, Šoštar, Rozman, Zablatnik P.

SINČA VAS POD 23 — SAK POD 23 1:1 (0:1)

Po dobri prvi polovici, v kateri bi lahko streljali še več golov, je moralo drugo moštvo SAK-a v drugi polovici predati vodilno vlogo nasprotniku, kateremu je po številnih napadih tudi uspelo izenačiti. Za gol našega moštva pa je spet poskrbel Rozman, iz katerega se vedno bolj kristalizira izvrsten napadalec, ki zna streljati tudi gole.

SELANI DOBILI ROŽANSKI DERBI SELE I — ŠMARJETA I 4:1 (0:0)

Selani so zmagali v nedeljo po izredno dobri igri proti moštvu iz Šmarjete z rezultatom 4:1. Igra je bila kar se tiče 2. razreda, na zelo visokem nivoju. Po izenačeni prvi polovici so v drugi polovici popolnoma prevzeli iniciativo domačini. Igrali so takorekoč samo še na zmago. Šmarječani so se borili na vse načine, da ne bi dobili zadetka. Toda po neposrednih napadih se je Selanom v 53. minuti posrečilo, da so povedli z lepim strelom legionerja Mohorčiča z 1:0. Kar dve minuti pozneje je drugi legioner Selanov, Toševski, zatresel drugič mrežo nasprotnika. Strel Juga Florijana nasprotnikov vratar ni mogel takoj braniti tako, da Toševski ni imel težav zatresti mrežo Šmarječanov. Isti igralec, Toševski, je poskrbel tudi za tretji gol. V 73. minuti, so Šmarječani iz prostega strela dali prvi gol. Za končni rezultat je poskrbel po podaji Juga Olip Peter. Torej rezultat v rožanskem derbiju 4:1 za Selane. Igra se je odvijala pred zelo veliko kuliso gledalcev. Bilo jih je okoli 700. Pohvaliti je treba celotno Selsko moštvo, ki je z borbeno tekmo nakazalo vse prednosti nogometa.

Postava moštva: Morič, Dovjak A. (60. Pristovnik), Travnik, Dovjak N., Olip S., Mohorčič, Olip N., Oraže, Olip P., Jug, Toševski.

V predtekmi so Selani premagali moštvo iz Šmarjete (pod 23) z rezultatom 2:0. Gole sta dala Dovjak Flori ter Hribernik Norbert.

V nedeljo igrajo Selani, ki trenutno vodijo na lestvici v svojem razredu v Bilčovsu proti tamkajšnjemu moštvu.

Igralci Slovenskega atletskega kluba v novih dresih.

Valentin Polanšek 3

BRATOVSKA JESEN

I. del

Veš, da mora majhen otrok, recimo tak droben dojenček prav tako po svoje umreti, četudi ne zna ničesar povedati o ljubezni in sreči . . . Prav tako mora umreti kot dozoreli starec, ki je morda s svojimi lažnimi besedami o ljubezni in sreči bogve koliko gorja povzročil svojim bližnjim in tudi tujcem, ki jih je pri trgovanju opeharil ali na fronti v svetovni vojni, ko jih je streljal po nalogu presvitlega cesarja. Lagal je morda še sebi? Zakaj se bojijo smrti prav taki dozoreli stari ljudje, ki so odrasli v vseh pogledih? In jih potlej na stara leta pritisne bolezen na postelj, da poležavajo sebi in drugim v nadlogo, pa čakajo na smrt kot na neki uspeh ali tudi ne . . . ker jih je strah! Čakanje s strahom pa je najhujše. Si že kdaj pomislil, zakaj strah? Ker niso govorili resnice, ker niso v resnici ljubili, ker niso bili zvesti! Vidiš, zato se jaz nikdar ne bi bala smrti! In ti se me ne smeš bati. Vse mi moraš povedati! Vse mi moraš zaupati!"

Vsa rdeča je bila v obraz in vsebolj se je približevala Domnu. Lehti so ji zablestele, in spet se je vzel od nekod skrivnosten lesk, ki je navsezadnje zgorel v njenih zenicah kakor sonce, ki tone v morje. Strastno je stala čisto blizu njega, tako da sta se dotikali prsni jabolki njegovih prsi:

Čuješ, kako bije moje srce? Veš in to srce tebe tako ljubi kakor samega sebe!"

Obmolknila je in vroče pogoltnila. Večje in lepše oči je dobila.

„Minka, ti me . . ."

„Kaj te jaz? Te mar begam Ne! Hočem te imeti čisto zase. Saj veš, kako si moj? Zato se pritiskam k tebi, da čutiš moje srce."

„Minka, ti si moja, saj veva!"

„Čigava pa bova takrat, če kdo od naju omrje?"

„Zakaj bi moral kdo od naju umreti? Ko sva komaj živeti začela? Ko sva začela se rada imeti!"

„In nisva ne več otroka in še ne starca, v najinih letih pa misliš . . ."

„Minka, midva živiva za ljubezen in najino srečo!"

„Tudi smrti se ne smeš bati. Kdor ljubi, se smrti ne boji."

„Minka, k meni se pritisni in ne govori o smrti. Ljubezen je vse večja ko smrt . . ."

Dolgo sta tako stala. Potem je on sedel. Minko je vzel v naročje.

„Domen!"

„Minka moja!"

Namesto ponovnega vprašanja je samo čakajoče zadržala dih. Predano se je zganila in sanjavo zešepetala.

„Takšnega naročja ni nikjer na svetu!"

Ognji njenega telesa so ga oblizovali od vseh strani. Srce ji je tolklo v prsih, da je rahlo pordevala njena glava, ki je slonela na Domnovo levo stran.

„Kako zdravo in divje bije tvoje srce! Veš, ti boš dolgo živel. In še kot starec boš medveda na dva kosa pretrgal . . ."

Odvrnil je:

„Če bom imel čas postati starec."

Skozi zavest pa mu zazeva: Kaj, če res ne bom imel časa . . .? Zadnjič so po pevski vaji govorili, da se kuha nekaj zunaj v svetu, kar bo pripeljalo do vojne. Vojna pa bo menda vsem takim letnikom, kot sem jaz, kot so naši pevci v Korijevem moškem zboru, dala po grbi.

„Domen!"

Vstane, ko to izreče. Zakrili po laseh. Prsni jabolki vztrepetata.

„Poslušaj moje srce, kako drugače bije kot tvoje!"

Pritisne svoji nedolžni jabolki k njegovim sencem! On pa jo objame in jo poveličuje:

„Tvoj srček pravilno tolče, da se z mojim ujema!".

Obtičala sta v sladkem presledku.

„Si kdaj o tem premišljeval, kako bo, ko se ne bi mogla več dobivati tukaj ob najini jasi sredi prelepega gozda?"

Kot da drugače ne bo kos zadregi in nastajajočemu nemiru, je vstal. Zdaj je potipal spet na novico, ki je še ni razodel ljubljenki, da namerava s posredovanjem sosedovega študenta iti v Celovec za vrtnarja se učit. Zato je zgubljeno dejal:

„Če bi šel naju kdo kam drugam, bi mu drugi sledil. Pravijo ljudje, da je na svetu za vse kraja."

V ponovnem molčanju slutita oba zadrego in vznemirljivo napetost. Vsedel se je zopet, vzel Minko v naročje in jo pozibava. Zopet je tukaj misel na očeta in Sončarjevega gospodarja, ki bi v tem pogledu trdila gotovo isto: Z dečlo se že petenajsti, ko še sam ne more na svojih nogah stati!

„Ko bi vedno tako ostalo . . ."

„Tako kot je sedaj, ko sva midva skupaj, drugače pa ne, da bi vedno bil za hlapca in nikoli ne na svojem!"

„Ko bi doli kje v bližini Kaple našel delo? Četudi si odvisen, je na kmetih kar prijetno življenje."

„Kaj bi rekel, če bi jaz prišla kam v sosesko za deklo?"

Tega nikdar ni mislil, zato se je prisrčno zasmejal, da

Kadar morate v bolnišnico

Kadar morate v bolnišnico, pa naj bo za nekaj dni ali za nekaj tednov, pomislite na vse tiste pripomočke, ki so nujno potrebni, če naj vam čas v bolnišnici hitreje teče in če naj bo vaše razpoloženje kar najbolj vedro. Nedvomno boste potrebovali:

— vato, robce iz papirja;

— mleko za čiščenje obraza, kolonjsko vodo v plastični steklenički z razpršilcem;

— malo ogledalce, ki naj bo vedno pri roki;

— širok volnen šal in nočno jopico iz blaga;

— kompleten pribor za pisanje: blok vizitke, kuverte, znamke, kemični svinčnik ali nalivno pero;

— knjige, nekaj neutrudljivih revij;

— lahko ročno delo;

— transistor in tedenski radijski program (če to drugih bolnikov ne moti), uro;

— pepelnik, posodico za bombone in vazo.

Ti zadnji trije predmeti v vaši sobi ali vsaj kotičku sobe ustvarijo vaše osebno vzdušje. Ne pozabite še naslovnika s telefonskimi številkami in nekaj denarja.

KADAR obiščemo bolnika.

Obisk pri bolniku, pa naj le-ta leži doma ali v bolnišnici, ne sme trajati dolgo, zlasti če ga obiskuje veliko prijateljev. Sploh je boljše, če bolnika obiščemo pogostokrat za malo časa, kot če bi enkrat ostali pri njem dalj časa. Bolniku tudi ne smemo telefonirati ob času, ko običajno počiva. Pri tem včasih pozabljamo, da je v bolnišnicah kosilo zelo zgodaj in da ob eni popoldne bolnik lahko že spi!

Kadar obiščemo bolnika, se držimo pravil, ki niso samo stvar vljudnosti, ampak tudi plemenitosti:

— Ne nosimo mu cvetja, ki močno diši, in ne prevelikih šopkov, s katerimi človek ne ve, kaj bi počel. Če moremo, pošljemo cvetje v bolnišnico že tik pred bolnikovim prihodom tja, da ga že čaka ob postelji;

— bonbone in sadje prinesemo samo tistim, ki jim ni treba držati dijete;

— bolniku prinesemo najnovejši časopis ali revijo, tega bo morda bolj vesel kot cvetja;

— v bolnikovi sobi ne kadimo, če nam tega sam izrecno ne ponudi;

— potrudimo se, da bolniku storimo kakšno uslugo, oddamo zanj pismo, v njegovem imenu komu kaj sporočimo in podobno.

POSKUSITE

TELETINA ALI SVININA, PO MADŽARSKO

½ kg telečjega (ali svinjskega) mesa, 5 dkg maščobe, 2 čebuli, sol, 3 pretlačeni paradižniki, paprika.

Na maščobi prepražimo čebulo, na koščke narezano meso, malo zalijemo, osolimo in dušimo. Nazadnje dodamo pretlačene paradižnike in papriko.

KROMPIRJEVA OMLETA

5 krompirjev, 8 dkg slanine, 5 jajc, žlica moke, sol, malo popra in drobnjak.

Krompir skuhamo, olupimo in narežemo na kocke. Slanino zrežemo za omlete, dodamo še topel krompir, ga prepražimo, prelijemo z švrkljanimi jajci, ki jim primešamo žlico moke, sol in malo popra. Omleto lepo rumeno zapečemo, jo potresemo z drobno sesekljanim drobnjakom in postrežemo prepognjeno.

Dobrote iz pečice

Ste se že kdaj spomnili, da bi lahko skuhali kosilo v pečici, da bi pripravili vse potrebno, postavili lonce in kozice v pečico, jo vklopili in za uro ali dve pozabili na kuharijo? Najprej upoštevajte naslednje:

● Jedi postavljajte vedno v mrzlo pečico, jo vklopite in ko se segreje do predpisane temperature, ki se navadno suče okrog 200°, začnite računati čas, ki je potreben za mehčanje.

● Riž, krompir, torej živila, ki jih pristavljamo z vodo postavite na dno pečice.

● Narastki, musake, francoski krompir in podobna jedila, ki jih morate po vrhu zapeči, seveda brez pokrova. Družbo jim delajo meso ali ribe, ki se dušijo v lastnem soku in so pokrite, če pa naj imajo rjavo povrhnjico, jih zadnjih 20 minut odkrijte.

● Ribe, zelenjava in krompir se kuhajo približno enako dolgo, prav tako mesni cmoki, perutnina v kosih ali mlada govedina. Večji kosi pečenke pa morajo v pečico prej, da ne bo razočaranja, ko boste morali obed postaviti na mizo.

● Jedi s krajšo dobo kuhanja pridejo v pečico kasneje. Važno je, da kombinirate jedi, ki se približno enako dolgo kuhajo.

1. možnost: dušeni ribji zvitki z rižem, sadni narastek s skuto.

2. možnost: golaž, pečena jabolka.

3. možnost: svinjske zarebrnice, krompir v kosih, čokoladni narastek.

KAKO SE LOTIMO DELA

Za ribje zvitke potrebujemo filete, ki ne manjkajo v nobeni ribarnici. Najboljši so brez kosti, so pa nekoliko dražji. Pokapljamo jih z limono, malo posolimo in potresemo z drobnimi kockami prekaljene slanine in gobami vloženimi v sopari. Lahko si pomagamo s suhimi, moramo pa jih vsaj dve uri prej namočiti v mleku. Ni jih treba veliko, ker so zelo aromatične. Ko pa bodo na voljo spet sveže, ne štedi z njimi. Meso zvijemo in zvitke naložimo v proti ognju odporno posodo. Med nje potaknemo poleti kose zrelega rdečega paradižnika, sicer pa razredčimo nekaj mezge. Zvitke pokrijemo po vrhu z nalistanimi gobami, začinimo s sesekljano mešanico čebule, česna in zelenega peteršilja in prilijemo pol kozarca belega vina. Posodo pokrijemo.

Riž operemo, denemo v posodo, dodamo potrebno vodo, solimo in zabelimo s koščkom margarine. Spet je najboljša nepregorna posoda s pokrovom.

Sadni narastek sestavimo iz 3 banan, 2 oranž, 2 jabolk, soka manjše limone in 2 žlic sesekljanih orehov. Narezano sadje in orehe denemo na dno pomaščene posode, posladkamo z vanilijinim sladkorjem in pokrijemo s skutno odejo. 2 rumenjaka umešamo z malo sladkorja, dodamo sok pomaranče in nekaj lupin, 25 dkg stlačene skute, 2 žlici pudinga ali škrobne moke in trd sneg beljakov.

V pečici razporedimo: riž na dno, ribe v sredino, 200° vročine, čas kuhanja 50 minut; narastek postavimo v pečico k rižu zadnjih 30 minut in je pečen, ko se povrhu obarva.

Kako pa je z golažem v pečici? Način priprave se razlikuje od onega na plošči, ker ga moramo na krajše presledke premešati. Mešanje v pečici odpade.

Čebulo drobno sesekljamo in denemo v jensko posodo, prilijemo olje. Meso narežemo na kocke, ki jih povaljamo v papriki, soli in moki in zložimo v sredino na čebulno plast. Zunanji kolobar sestavlja olupljen nakockan krompir, v sezoni še zelena paprika in režlji paradižnika. Golaž zalijemo z vodo, ki smo ji dodali jušno kocko, potresemo s koščki slanine in sesekljanim česnom ter zapremo. Tekočine naj bo toliko, da bo jed do tričetrtine pokrita.

Jabolka z lupino zložimo v aluminijevo folijo, potem ko smo jim izdolbli pečke in jih nadevali z marmelado, zmletimi lešniki in rozinami ter na vrh vsakemu dodali košček margarine. Folijo ob straneh dvignemo in prekrijemo jabolka.

V pečici razporedimo: golaž na dno, 220° vročine, čas kuhanja 90 minut; jabolka postavimo na srednjo rešetko 40 minut pred koncem ali, če jih denemo v pečico skupaj z golažem, vzamemo iz pečice po 40 minutah. Dobre so tople ali hladne.

In še pečenka. Zarebrnice položimo v pekač, jih začinimo in odišavimo ter porinemo na srednji tir.

Drobni nasveti

- Poškrobljeno perilo namočimo v mlačni vodi, da škrob laže odstranimo.
- Verižice in zapestnice iz srebra, zlata ali drugih kovin čistimo tako, da jih ovijemo okrog roke in jih ščetkamo z mehko ščetko, namočeno v vroči milnici. Nato z vročo, čisto vodo splaknemo. Po čiščenju moramo nakit dobro posušiti. Zato ga položimo v segreto žagovino, ki izsrka vlago.
- Umivalne gobe kdaj pa kdaj umijemo v vroči vodi, ki ji dodamo nekoliko sode.

Krompir olupimo, razčetverimo, zalijemo z malo juhe, solimo in pokrijemo.

Za čokoladni narastek popečemo na margarini na osebo po dve tanki rezini oljnega kruha, ga denemo v skledo in polijemo z raztopljeno čokolado, razredčeno s sladko smetano ali mlekom. Nepregorno posodo namastimo, zložimo vanjo napit kruh in prelijemo z osladkanim razžvrkljanim jajcem. Na plat kruha naložimo plast suhih sliv, ki jih prejšnji večer operemo, jim prilijemo malo vode in žlico ruma. Naslednji dan jih izkoščimo. Posebej razmešamo 2 rumenjaka s sladkorjem, stepemo trd sneg beljakov, ga narahlo dodamo rumenjakom z 2 velikima žlicama ribane čokolade in nekaj kokosove moke. Naložimo na vrh in narastek je pripravljen za pečko.

V pečici razporedimo: meso v sredino, krompir na dno, 200° vročine, čas kuhanja 60 do 75 minut; narastek pristavimo k mesu za 40 minut.

Skladiščenje zaloge

Skladiščenje najnujnejših živil je preprostejše kot mislite, če upoštevate nekaj osnovnih pravil: temno, suho, zračno, hladno. Zmrzal škoduje občutljivim živilom ravno tako kot toplota in vlaga. Ne pozabiti pred skladiščenjem razkužiti posod z vrelo vodo. Živila skladiščite na lahko dostopnih mestih. Vse zavoje in posode oskrbite z nalepkami, na katerih ste zabeležili datum nakupa. Ko dopolnjujete zalogo, postavite dokupljeno zalogo vedno zadaj, ker si boste s tem olajšali preglednost. Kadar skladiščite hitro pokvarljiva živila (moko, zdrob kosmiče in podobno) v shrambo, ki ni temna, zračna in primerno hladna, morate živila pogosto pregledovati in obnavljati.

Pravilno skladiščena živila z daljšim rokom trajanja smete hraniti najmanj pol leta. Posebno pozornost zahtevajo mlevski izdelki, ki jih morate skladiščiti na popolnoma suhem prostoru.

Po preteku rokov trajanja nadomestite živila z novimi in pri tem ne pozabite označiti datuma nabave.

Živila lahko skladiščite v shrambah, kleteh, živilskih omarah v kuhinji in v doma narejenih ali industrijsko izdelanih policah ali zabojih.

Konzerve, ki jih nameravate skladiščiti, na zunanji strani namastite, steklenke z oljem in zavitke z maščobo ovijte s temnim papirjem. Riž skladiščite v produšnih vrečkah. Sladkor, pločevinke in testenine v originalnih zavitkih na suhem prostoru.

Osnovna živila, ki jih potrebuje vsako gospodinjstvo so riž, testenine, maščobe, sladkor mesne in ribje konzerve.

---

ga je presenečena gledala in objemala.

„Kaj bi ti rekla, če bi jaz šel v Celovec na delo?"

„Šla bi za teboj in si tudi poiskala delo."

Potem sta se razgovarjala na vse načine. Občutila pa sta, da bi s tako spremembo nastalo nekaj novega, čemur ne bi bila kos.

Zdaj, ko je tudi ona vedela za Domnove delovne načrte, se ji je sanjalo, da se srečata kot drobna otroka pri križu sredi jase. Vse polno stez je. Vsaka pa vodi na jaso. Vselej je Domen že na planoti, če od druge strani prihiti ona. Vsak prinaša svoje stvari s sabo. Ne samo igrače, tudi druge reči. Ona je prinesla lepo izrezljano pručico, ki jo ji je podarila starejša gospa, ki občasno prihaja v trg. On pa je prikobacal s prteno malho, kakršno mu je pred leti naredila mati, ko je odhajal na kmete služit. V malhi je bilo vse polno take drobnarije, ki jo rabijo dekleta za lišpanje in še kaj. Skrivala sta svoje reči, nikjer pa ni bilo varno.

Minka se je sredi spanja zbudila . . .

Zavzela se je v prvotnem omotičnem stanju, da so ji zrasle tako bujne prsi. Pravkar se je še v snu počutila kot drobno dekletce, s kitami okoli glave, z lično verižico okrog vratu. A poleg sebe je čutila Domna, s prav tako drobnim deškim glasom.

V trenutku si ni bila svesta, česa si prav sedaj bolj želi: ali nadaljevanja sladko vznemirljivih sanj ali resnice, da bi slonel ob njej Domen z vso dražljivo životnostjo, s krepkimi rokami, z zdravim dihanjem in s polnim srčnim utripom.

Bdela je v zasopli sobi in šele ob začudenem svitu ponovno zadremala, ko se je prepričala, da se prebuja zunaj v Kapli nov dan. In spet je bil Domen v sanjah pri njej: Rezljal je zunaj pred Minkinim domom iz borovega lubja nekaj, kar je bilo otroku podobno. Ni dvignil glave, ko je stopila ona k njemu. Ves zatopljen je bil v svoje početje. Ko se je po daljšem klicanju le uzrl, je globoko zavzdihnil: ‚Zdaj tudi mene boli srce. Ne bije več tako kot nekdaj. Moje srce je zbežalo v otroka.' Ona ga je objemala in ga vesela tolažila: ‚otročiček je najin. Ne govoriva tako glasno, da ga ne zbudiva. Tudi moje srce je skrito v otroku.'

Čez dneve, ko sta se Domen in Minka srečala, mu je potanko zaupala svoje sanje. Gledal je predse in brskal s čeveljnimi petami v zemljo. Sedla je bliže. Prislonila je glavo na njegovo levo stran. Vrh čela so drhteli rahli kodri. Z dlanmi mu je previdno zasukala obraz in se vroče zajedla vanj. Toplo sijoče dekletove oči so ga zalivale, da je onemeval ob doživljanju novih sladkosti in skrivnosti ljubljenkine prisotnosti. Bolestne prekipevajoče ga je hotelo daviti v grlu. Osrčje se je širilo, kakor se veča življenjski obzor ptičku ob prvem samostojnem poletu iz gorke in varne prejšnjosti gnezda.

„Minka! Minka!"

En sam vzklik je njegov glas, ko da se hoče izpovedati velikih, prav za ta trenutek prihranjenih tajnosti. Pogled se mu je izgubljal v žarečih globinah njenih oči, kamor so ponovno pribežali leski, ki so jemali z njenega telesa, kot zablisne sreča prek ponirkov ljubezni.

Minka se je pootročeno navduševala:

„Veš, da bi znala zgraditi prav tako hišico, kot sem jo gledala v sanjah! Pripeljala bi te do hišice. Potem bi hušknila in se skrila v njo. Nato bi začela tebe klicati, da se ne bi izgubil. Veš, kako bi te klicala? . . ."

Roke je položila proti njegovi glavi. Tople lase je imel. Ne tako mrzle kot njene kite v sanjah, ki so se ji zdele kot ledene sveče.

Domen je vroče pogoltnil in nameraval potegniti k sebi ljubico, pa je na vsem lepem zletela čez pot . . . in smuk v zeleno goščavo.

Namesto, da bi se pognal za njo, je obsedel in se počutil majhnega, zgubljenega. A ne takega, ki je nedorasel hlepel po materinem ljubkovanju. Zamotaval se je v svoje otročarije, nejasne spomine, neprebavljene ostanke sanj in slutenj in nejasna čustva. Obrzdal se je, da mu je čez čas odleglo. Rahlo osramočen si je priznaval, da je k sreči v tem trenutku sam s svojo nerodnostjo. Zginil je občutek, da stoji sam in nag sredi šušljajočega gozda. Nekaj se je krčilo v grlu, pa se je obvladal in se otesal: Da bi se cmeril, ko me lahko Minka vidi . . .?

Počasi se je usmeril v gozd, kamor je zginila ljubica. Naraščalo je v njem nekaj novega, odrešilnega, da bi jo poklical na vse grlo. Tako, da bi se slišalo v obe dolini, med katerimi se nahaja na robu jasa sredi gozda ob križu. Drevil se je skozi podrast. Nikjer ni kazalo, da je pravkar smuknilo skozi goščavo prožno dekliško telo z bujnimi lasmi in kipečimi prsnimi jabolki. Nagajala mu je nova skrb: Kaj bi počel, če bi ljubljenka za vselej izginila?

Dolgo je lomastil po hosti in podrasti, med debli v gozdni skrivnosti. Otepal se je vsemogočih neprijaznih domišljij. Na vsem lepem pa je slišal tik nad sabo šepet:

„Zdaj me boš moral tepsti, ker ti tako nagajam!"

In smuk . . . že je skočila iz grčaste drevesne krvine, kamor se je bila skrila in je ne bi mogel najti zlepa nihče. Skočil ji je naproti. Ujel jo je še tik nad mehkimi tli, ki so bila pokrita z debelo, več ali manj gnijočo plastjo leskovega listja. Padla mu je vsa razigrana okoli vratu. ‚Kako dišiš po svoji moškosti in lepoti!' si je mislila. Pogladil je njene rahlo spotene lase. Ona si je podrgala dlani po obrazu:

(Dalje prihodnjič)

1979

Leto otroka

Varčujmo za bodočnost naše mladine!

Posebno v „tednu varčevanja“ od 22. do 31. oktobra 1979

pričakujejo rojake
in prijatelje naše domače

POSOJILNICE

Bilčovs, Borovlje, Celovec, Dobrla vas, Galicija, Glinje, Globasnica, Hodiše, Št. Jakob v Rožu, Št. Janž v Rožu, Kostanje, Kotmara vas, Ledince, Ločilo, Marija na Zilji, Pliberk, Podljubelj, Podravlje, Radiše, Sele, Škocijan, Škofiče, Šmarjeta v Rožu, Šmihel pri Pliberku, Štebenj pri Beljaku, Št. Tomaž, Velikovec, Vovbre, Ziljska Bistrica, Železna Kapla, Žvabek

ZVEZA SLOVENSKIH ZADRUG

Celovec, Pavličeva 5-7
in njena poslovalnica Beljak, Bambergergasse 10

Pozitivna ocena obiska . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

bliže celoviti zaščiti manjšin, so naglasili predstavniki manjšinskih organizacij ter ob koncu izrazili, da jim ta obisk veliko pomeni tudi zato, ker vedo, da v boju niso sami, saj jih podpirajo vsi jugoslovanski narodi.

To podporo je Vrhovec znova zagotovil, ko je poudaril, da Jugoslavija dosledno podpira upravičene zahteve slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji. Ko je ocenjeval svoje pogovore z avstrijskimi predstavniki, je Vrhovec dejal, da je avstrijska vlada izrazila politično voljo, da stori vse za uresničitev državne pogodbe v odnosu do obeh manišin, vendar pa je treba počakati, kako konkretno se bo to odrazilo v praksi. „Na pogovorih se je ustvarilo bolj ugodno politično ozračje tudi za reševanje manjšinskih vprašani," je poudaril Vrhovec. „seveda pa bo šele čas pokazal, ali se bodo kasneje stvari tudi tako uresničevale. Povsem jasno je, da čudežne formule za rešitev tega vprašanja ni. lahko je le dejanska pripravljenost za enakopraven dialog z manjšino."

S to ugotovitvijo se koroški Slovenci povsem strinjamo, saj smo že ponovno izrazili pripravljenost za tak dialog. Predvsem pa smo z Vrhovcem enotnega mnenja v tem oziru, da bo šele nadaljnji razvoj pokazal, v kolikšni meri bodo besede in obljube, podane med obiskom, dobile potrdilo tudi v ustreznih dejanjih. Šele s temi dejanji bo namreč Avstrija pokazala, kako iskrene so bile izjave njenih vodilnih predstavnikov.

Pred povratkom v domovino se je Vrhovec sestal še s predstavniki jugoslovanskih državljanov, ki so začasno zaposleni v Avstriji. V prostorih Hrvaškega akademskega kluba na Dunaju pa se je srečal z zastopniki hrvaških in slovenskih študentov in se z njimi zadržal v daljšem pogovoru.

V ostalem so med obiskom Vrhovca na Dunaju izčrpno obravnavali tudi številna mednarodna in dvostranska vprašanja ter se dogovorili o nadaljnjem poglabljanju vsestranskega sodelovanja med obema državama. V tem smislu je Vrhovec ob vrnitvi v Jugoslavijo svoj obisk v Avstriji ocenil kot zelo pozitiven ter naglasil, da je potekal v ozračju prijateljstva in odprtosti. Pri tem je posebej izrazil mnenje, da bosta obe državi na pozitiven in konstruktiven način nadaljevali sodelovanje tudi pri reševanju problemov narodnostnih manjšin.

Obisk iz Slovenije

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vzdržuje prijateljske stike s planinci iz cele Evrope zlasti pa s planinci oziroma s planinskimi društvi v matični deželi. „Koča nad Arihovo pečjo" na Bleščeči, katero je v desetih letih njenega obstoja obiskalo na tisoče planincev in prijateljev narave, je znana točka, kjer se srečavajo ljudje, ki niso obremenjeni z raznimi znanimi predsodki — pač pravi planinci.

Iz statistike obiskov slovenske planinske postojanke je razvidno, da med obiskovalci prednjačijo gostje iz Zvezne republike Nemčije, sledijo jim pa Jugoslovani, Nizozemci in druge narodnosti, vsekakor pisana mednarodna družba.

V soboto so slovensko planinsko postojanko obiskali planinci Planinskega društva „Slovenija les" iz Ljubljane. Pripeljali so se z dvema avtobusoma na Kopanje. V koči so jih prisrčno sprejeli naši planinci. Izredno lep dan so planinci izrabili za izlete na Komnico, Gračenico ter na bližnjo Arihovo peč. Planinci, ki so se povzpeli na Komnico in Gračenico so imeli čudovit razgled na bele z večnim snegom pokrite Visoke Ture s kraljem Großglocknerjem in kraljico Hochalmspitze na čelu. Po povratku s hribov se je v koči razvila prijetna družabnost in kar težko je bilo slovo od deklet in fantov, ki so se poslavljali in spuščali v dolino. Predstavniki PD „Slovenija les" so v spomin na to srečanje našemu planinskemu društvu predali lepe darove in povabili naše planince, da vrnejo obisk. Naši planinci se spet lahko ponašajo s tem, da se je krog njihovih prijateljev — planincev povečal, kar je seveda v veliko korist zbližanju in utrditvi prijateljskih stikov med zamejci in matičnim narodom.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na

SREČANJE S KULTURNO UMETNIŠKIM DRUŠTVOM „DOLOMITI"

iz Dobrave pri Ljubljani, ki bo v soboto 27. oktobra 1979 ob 19.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Nastopajo: pevci iz Dobrave, dve pesnici in mešani pevski zbor SPD „Bilka" iz Bilčovsa

Po kulturnem sporedu prosta zabava. Igra znani ansambel narodnozabavne glasbe „TINETA STARETA" iz Dobrave.

Prisrčno vabljeni

Gostovanje SPD „Danica" v Šoštanju

V začetku septembra so se pri našem SPD „Danica" zglasili kulturni delavci iz Šoštanja z željo, da bi radi sodelovali z našim društvom. Čeprav naše društvo skoro ne zmore več novih povezav z društvi v Sloveniji, tudi tokrat nismo mogli odreči. Društvo „Svoboda" v Šoštanju praznuje letos pomemben jubilej 60-letnice obstoja društva. Društvo ima 60-članski mešani zbor, moški oktet, godbo na pihala, dramsko sekcijo in zelo razgibano mladinsko organizacijo. Zastopniki društva so obljubili, da nam bodo poslali nekaj mizarjev, ki bodo pomagali pri našem kulturnem domu v Šentprimožu. To so tudi storili. Za 20. oktober pa so nas vabili, da sodelujemo na njihovi proslavi 60-letnice društva. S praznovanjem so začeli že 8. oktobra, na občinski praznik in zaključili praznovanje minulo soboto. V soboto se je naš zbor odpravil na pot v Šoštanj. Ko smo prispeli tja, nam je godba zaigrala dobrodošlico, pevski zbor je zapel v pozdrav nato pa sta nas prisrčno sprejela predsednik društva in zastopnik krajevne in občinske skupnosti. Spored slavnostne prireditve je potekal sledeče: nastop domačega mešanega zbora in moškega okteta, katerima sta sledila naš nastop in nastop mešanega zbora s Primorskega. Za zaključek pa smo skupno z godbo na pihala zapeli „Pesem o svobodi". Na stopajoči smo bili nagrajeni z navdušenim aplavzom. Ko je stal skupni zbor na odru je bivši predsednik orisal zgodovino oziroma dejavnost 60-letnega obstoja društva. Sledila je podelitev priznanj neumornim in zaslužnim kulturnim delavcem in nastopajočim. V prijetnem razpoloženju smo nato še dolgo sedeli v jedilnici mogočne šoštanjske elektrarne. Za otvoritev našega kulturnega doma v prihodnjem letu, so nam Šoštanjčani zagotovili njihovo odlično godbo, njihov mešani zbor pa bomo povabili, kadar bo prva priložnost za to.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 26. 10.: 13.55 Čiti čiti penk penk — 16.15 Naš prijatelj Tomaž — 17.10 Dokumentacija o vrednosti matere v naši družbi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prostor za živali — 18.45 SOS otroška naselja — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Burka s petjem Johanna Nestroya — 22.55 Poročila — 23.00 Derick.

SOBOTA, 27. 10.: 15.25 Enkratna ljubezen — 17.00 Pinocchio — 17.25 Papa, Čarli je rekel . . . — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 ORF servis — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.50 Šport — 22.05 Gala večer športa — 23.20 Poročila.

NEDELJA, 28. 10.: 11.00 Ura tiska — 15.10 Junaški škotje — 16.30 Krokodili — 17.15 Čebelica Maja — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi posebej: Življenje z rakom — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Podgane — 23.25 Poročila.

PONEDELJEK, 29. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kaj bi lahko postal? — 10.00 To je Pariz — 10.30 Cordula — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Jazbec — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Nedeljski šport — 21.05 Trije angeli za Čarlija — 21.50 Šport.

TOREK, 30. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina za začetnike — 10.00 Razmišljujoči kalendarij — 10.30 Enkrat ena ljubezni — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tony Randall v: Walter je zgubil živce — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Sedem dni v Tibetu — 21.00 Slaborazpoloženci — 21.50 Nabiralec malin.

SREDA, 31. 10.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Lutkovna predstava — 10.30 Junaki škotje — 17.00 Lutkovna predstava — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Do konca sveta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ljubezni vredna senca — 21.45 Uganka okoli Cerro Torre.

ČETRTEK, 1. 11.: 15.15 Tomove pustolovščine — 16.30 Film za otroke — 16.55 Rešite morje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Nakit — 18.50 Življenje gre naprej — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Buddenbrooki — 21.45 Anneliese Rothenberger predstavlja — 22.45 Poročila — 22.50 Šport — 23.00 Smrtna razpoka.

AVSTRIJA 2

PETEK, 26. 10.: 14.30 Izjave mladih ljudi k problemom današnjega časa — 16.50 Avstrija dežela glasbe — 17.50 Cordula — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Nekoč — 21.15 Toni Stricker — poklic: glasbenik — 22.05 Šport — 22.20 Zelena kobila.

SOBOTA, 27. 10.: 14.00 Direktni prenos iz Dunajske mestne hale — mednarodni tenis turnir in gala večer športa — 18.00 ORF servis — 18.25 Nogomet — 19.00 Šport — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Ljudski odvetnik — 20.15 Orpheus ex machina — 21.55 Veliki bluf.

NEDELJA, 28. 10.: 15.00 Pregled sporeda — Mednarodni teniški turnir — Darilo mesta Dunaj — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Love story — 21.50 Šport — 22.05 Columbo.

PONEDELJEK, 29. 10.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Angleščna za začetnike — 18.30 Ljudje v Avstriji — 19.00 Izobrazba — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Edward in Mrs Simpson — 21.05 Zdravje — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Moj mož, moj gospod.

TOREK, 30. 10.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Imagineiro — lesorezci bogov v Andih — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Veselje ob glasbi — 21.03 Šartelj — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 31. 10.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Francoščina za začetnike — 18.30 Evangelistična reformacijska služba božja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.00 Podvig „A" — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Afera Dominici.

ČETRTEK, 1. 11.: 16.30 Vsi svetniki umetnikov — 17.10 Štirideset voz zahodno — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Jakob Prandtauer — 21.15 Smrt malomeščana.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 26. 10.: 8.55 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Usoda nekega Charlieja — 17.45 Raznašalci časopisov — 18.10 Tri srca — Radenci 79 — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 18.45 Gorivo — sončna energija — Pot obloženega kruhka — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Slovenski kraji med seboj: Ljutomer : Šentjernej — 21.30 Propagandna oddaja — 21.30 Petrocelli — 22.25 Propagandna oddaja — 22.30 Dnevnik — 22.45 Jazz na ekranu.

SOBOTA, 27. 10.: 8.00 Poročila — 8.05 Ljudje in zemlja — 9.05 Z besedo in sliko — Hej, konjiček — hi — 9.20 Jakec in čarobna lučka — 9.35 Pobegli robot — 9.50 Tehtnica za natančno tehtanje — 10.20 Palčki nimajo pojma — 10.50 Dokumentarna oddaja — Trnova pot, TV nadaljevanka — 17.35 Poročila — 17.40 Naš kraj — 17.50 Pomembno je imeti konja — 18.40 Mozaik — 18.45 Človek naš vsakdanji — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 London je moj, oddaja TV nadaljevanka — 20.50 Kako se oblačimo — 20.55 Žehtnik — 21.30 Dnevnik — 21.45 Rillington 10 — ameriški film — 23.40 Kažipot.

NEDELJA, 28. 10.: 8.55 Poročila — 9.00 Za nedeljsko dobro jutro — 9.35 Kažipot — 9.55 Korenine, TV nadaljevanka — 10.40 Deklica in deček — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Veter in hrast, nadaljevanka — 21.10 Propagandna oddaja — 21.15 Velikanovi reveži — 22.05 Športni pregled — 22.50 Dnevnik.

PONEDELJEK, 29. 10.: 8.55 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Živa pesem — Češkoslovaška — 17.35 Botanik — 18.00 Razvid dela oziroma nalog — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Cortezova vrnitev, opera — 21.25 Propagandna oddaja — 21.30 Kulturne diagonale — 22.10 Dnevnik.

TOREK, 30. 10.: 9.15 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Poletne kulturne prireditve — balet iz Trinidada — 18.00 Palčki nimajo pojma — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 18.45 Ponos preteklosti — optimizem prihodnosti — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Mi med seboj — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Človek hoče navzgor, nadaljevanka — 22.05 Komorna glasba skozi stoletja — 22.35 TV dnevnik — kronika borštnikovih srečanj.

SREDA, 31. 10.: 9.30 TV v šoli — 13.25 Nogomet Jugoslavija : Romunija — 17.35 Poročila — 17.40 Vrček se razbije — 17.55 Potovanje v deželo lutk — 18.20 Ne prezrite — 18.35 Mozaik — 18.45 Obzornik — 18.50 Moški pevski zbor Igo Gruden iz Nabrežine — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: 20 dni brez vojne, sovjetski film — 21.40 Propagandna oddaja — 21.45 Miniature — 22.05 Dnevnik.

ČETRTEK, 1. 11.: 17.25 Poročila — 17.30 Jakec in čarobna lučka, angleška serija — 17.45 Dnevnik bega, jugoslovanski dokumentarni film — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 18.45 Tehtnica za natančno tehtanje — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Priti pred zoro, jugoslovanski film — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 L. van Beethoven: 4. simfonija v b-duru — 22.05 Dnevnik.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 26. 10.: 7.05 K državnemu prazniku (sodelujejo dijaki Državne gimnazije za Slovence v Celovcu).

SOBOTA, 27. 10.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 28. 10.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bom.

PONEDELJEK, 29. 10.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Solisti-pevci — Pravni nasveti za vsakogar („Naloge Združenja staršev in možnosti ugovarjanja").

TOREK, 30. 10.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!"

SREDA, 31. 10.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Ljudske pesmi in viže — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 1. 11.: 7.05 V. Zaletel: „Blaženi Nebeščani" praznična oddaja.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 22. 10.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Glasbena pravljica — 8.43 Naši umetniki mladim poslušalcem — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 Rezervirano za . . . — 12.00 Vremenska napoved in poročla — Na današnji dan — 12.10 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 13.30 Priporočajo vam . . . — 13.50 Človek in zdravje — 14.00 Vremenska napoved in poročila — 14.05 Z orkestri in solisti — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.35 Zabavna glasba — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Od arije do arije — 18.30 S knjižnega trga — 19.00 Večerni radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansamblom Bratov Avsenik — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo . . . — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.30 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Prostor za reprize — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

SOBOTA, 27. 10.: 4.30 Dobro jutro — 9.05 Z radiom na poti — 11.00 Vremenska napoved in poročila — 11.40 Zapojte z nami — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli domači napevi — 13.30 Priporočajo Vam . . . — 14.05 Kulturna panorama — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Vremenska napoved in poročila — 19.00 Večerni radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Z nasamblom Milana Križana — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.40 Oddaja za naše izseljence — 22.00 Vremenska napoved, poročila, šport in pregled sporeda za prihodnji dan — 24.00 Poročila.

NEDELJA, 28. 10.: 4.30 Dobro jutro — 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Veseli tobogan — 9.05 Še pomnite, tovariši . . . — 11.00 Pogovor s poslušalci — 13.50 Pihalne godbe — 14.05 Humoreska tega tedna — 14.25 S povpevlami po Jugoslaviji — 15.10 Listi iz notesa — 15.55 Pri nas doma — 16.20 Gremo v kino — 19.00 Večerni radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 20.00 V nedeljo zvečer — 23.00 Vremenska napoved in poročila.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene teme

V PETEK, 26. OKTOBRA 1979
SAK mladina – Polizei mladina ob 15.30 uri

V NEDELJO 28. OKTOBRA 1979
SAK - Grabštanj ob 14.30 uri
SAK „pod 23" – Grabštanj „pod 23" ob 12.45 uri
SAK mladina – Maria Saal mladina ob 10.00 uri

Vse tekme se bodo igrale na domačem (Koschatovem) igrišču v Celovcu. *Navijači prisrčno vabljeni!*

Posojilnica Dobrla vas vabi na

„SREČANJE MLADIH VARČEVALCEV"

v nedeljo 28. oktobra 1979 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Dobrli vasi s kulturnim sporedom.

Sodelujejo: otroški pevski zbor SPD „Danica" iz Šentvida v Podjuni, folklorna skupina SPD „Srce" iz Dobrle vasi, SPZ s predvajanjem zanimivega barvnega lutkovnega filma

Otroci in starši prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnijk in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na veseloigro

NAVADEN ČLOVEK

v nedeljo 28. oktobra 1979 s pričetkom ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati.

Gostovala bo igralska skupina SPD „Vrtača" iz Slovenjega Plajberka.

Prisrčno vabljeni!

Menjava denarja

Stanje v sredo 24. oktobra 1979

Za 100 **din** dobite	55.- šil.
Za 100 **din** plačate	62.- šil.
Za 100 **lir** dobite	1.51 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.60 šil.
Za 100 **mark** dobite	710.50 šil.
Za 100 **mark** plačate	726.80 šil.